

2014
№3 (73)

ISSN 1562-0905

Регіональна ЕКОНОМІКА

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Заснований у листопаді 1996 року
Виходить щоквартально

Зміст

<i>Кравців В.С.</i> Інститут регіональних досліджень НАН України: становлення, розвиток, перспективи	7
<i>Демченко В.В.</i> Міжнародне наукове співробітництво Інституту регіональних досліджень НАН України у 1994-2014 рр.	18
Регіональна політика і територіальний розвиток	
<i>Шульц С.Л.</i> Регіональна політика в Україні: еволюційні засади та стратегічні перспективи.....	26
<i>Луцків О.М., Максимчук М.В.</i> Інституційне середовище регіональної структурної політики.....	37
<i>Попадинець Н.М.</i> Суть механізму реалізації регіональної структурної політики	48
<i>Писаренко С.М.</i> Євроінтеграційні основи трансформації регіональної політики України.....	56
<i>Жук П.В.</i> Методологічні основи та практичні завдання сталого розвитку гірських територій України	66
<i>Гулич О.І.</i> Перспективи України та її регіонів у реалізації соціогуманістичної парадигми розвитку туристично-рекреаційного сектору економіки	76
<i>Мельник М.І.</i> Метрополізаційні процеси в регіоні: концептуальні підходи до просторового аналізу	86
<i>Кушнірецька О.В.</i> Метрополійна функція у сфері культури: підходи до дослідження та аналізу	98
Соціальна політика	
<i>Садова У.Я., Семів Л.К., Андрусішин Н.І.</i> Львівська економічна школа праці та зайнятості: минуле, сучасне, майбутнє	109
<i>Бідак В.Я., Цапок С.О., Риндзак О.Т.</i> Соціальні та демографічні імперативи дослідження суспільних систем українськими вченими-регіоналістами.....	121
<i>Теслюк Р.Т., Біль М.М., Махонюк О.В., Бараняк І.Є.</i> Регіональні соціально-економічні дослідження міграційних питань: ретроспектива та сучасні підходи	131
Екологічна політика та природокористування	
<i>Стадницький Ю.І.</i> Стан довкілля як чинник розміщення господарської діяльності.....	142

Розвиток сільських територій

- Борщевський В.В.* Вплив інституційних дисфункцій на ефективність використання соціально-економічного потенціалу розвитку сільських територій 149
- Прутула Х.М.* Особливості ідентифікації сільських територій України в умовах чинної адміністративно-територіальної системи..... 162
- Куліш І.М.* Напрями підвищення конкурентоспроможності сільських територій: інноваційний контекст..... 171
- Крупін В.Є., Максименко А.О., Злидник Ю.Р.* Соціально-демографічний потенціал сільських територій Західного регіону: проблеми формування та шляхи реалізації 181

Фінансова політика та інвестиційні процеси

- Козоріз М.А., Сторонянська І.З.* Стратегічні імперативи управління фінансами регіону..... 192
- Возняк Г.В.* Бюджетні механізми підтримки розвитку регіонів в умовах модернізації економіки України 205
- Ищук С.О.* Інвестиційний процес і перспективи розвитку виробничої сфери у Західному регіоні України 217
- Сторонянська І.З., Пелехатий А.О.* Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у контексті адміністративно-територіальної реформи..... 228

Транскордонне співробітництво

- Мікула Н.А., Цибульська Ю.О., Цісінська О.Б.* Механізми забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі..... 239
- Тимечко І.Р., Матвеев Є.Е.* Форми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі 250

Інформація

- Пасічник В.М., Пілат І.В.* Ідеологічні засади національної безпеки України в умовах російської агресії 264

Рецензії

- Туниця Ю.Ю.* Комплексне дослідження актуальних проблем Карпатського регіону України..... 261

Ювілеї

- Професору Є.М. Пализі – 70 років 268
- Про журнал «Регіональна економіка»..... 270
- Правила для авторів 273

2014
№3 (73)

Regional
ECONOMY

ISSN 1562-0905

SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL

Founded in November 1996
Publishing quarterly

Contents

<i>Kravtsiv V.S.</i> Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine: establishment, development, prospects	7
<i>Demchenko V.V.</i> International scientific cooperation of the Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine in 1994-2014	18
Regional Policy and Territorial Development	
<i>Shults S.L.</i> Regional Policy in Ukraine: evolutionary principles and strategic perspectives	26
<i>Lutskiv O.M., Maksymchuk M.V.</i> The institutional environment of regional structural policy	37
<i>Popadynets N.M.</i> The essence of the mechanism for the implementation of regional structural policy	48
<i>Pysarenko S.M.</i> Euro-integration bases of Ukraine regional policy transformation	56
<i>Zhuk P.V.</i> Methodological basis and practical tasks of mountain territories sustainable development in Ukraine	66
<i>Hulych O.I.</i> Prospects of Ukraine and its regions in the implementation of socio-humanistic paradigm of development of tourist and recreational sector of economy	76
<i>Melnyk M.I.</i> Metropolisation processes in the region: conceptual approaches to spatial analysis	86
<i>Kushniretska O.V.</i> Metropolitan function in culture: approaches to research and analysis	98
Social Policy	
<i>Sadova U.Y., Semiv L.K., Andrusyshyn N.I.</i> Lviv economic school of labor and employment: past, present and future	109
<i>Bidak V.Y., Tsapok S.O., Ryndzak O.T.</i> Social and demographic imperatives of research of social systems by Ukrainian scientists-regionalists	121
<i>Teslyuk R.T., Bil M.M., Makhonyuk O.V., Baranyak I.Y.</i> Regional social and economic research of migration problems: retrospective and modern approaches	131
Ecological Policy and Nature Management	
<i>Stadnytskyi Y.I.</i> State of environment as factor of placing of economic activity	142

Rural Development

- Borshchevskyy V.V.* Influence of institutional dysfunctions on the efficiency of use of socio-economic potential of the rural areas development..... 149
- Prytula K.M.* Features of identification of Ukrainian rural areas under conditions of the existing administrative-territorial system.... 162
- Kulish I.M.* Directions of increasing of competitiveness of rural areas: innovative context..... 171
- Krupin V.Y., Maksymenko A.O., Zlydnyk Y.R.* Socio-demographic potential of rural areas of Western region: problems of formation and ways of implementation 181

Financial Policy and Investment Processes

- Kozoriz M.A., Storonyanska I.Z.* Strategic imperatives of financial management in the region 192
- Voznyak H.V.* Budget mechanisms of support of regional development in conditions of modernization of Ukraine's economy 205
- Ishchuk S.O.* Investment process and prospects of development of the industrial sector in the Western Region of Ukraine 217
- Storonyanska I.Z., Pelehatyy A.O.* Financial support of the development of local communities in the context of the administrative-territorial reform..... 228

Cross-Border Cooperation

- Mikula N.A., Tsybul'ska Y.O., Tsisinska O.B.* Mechanisms of the competitiveness ensuring in the cross-border space 239
- Tymechko I.R., Matvyeyev Y.E.* Forms of interaction of economic actors in the cross-border space..... 250

Information

- Pasichnyk V.M., Pilat I.V.* Ideological foundations of national security of Ukraine in conditions of Russian aggression 264

Reviews

- Tunyt'sya Y.Y.* Comprehensive study of actual problems of the Carpathian Region of Ukraine 261

Jubilees

- 70-years jubilee of Professor Y.M. Palyha 268
- About the journal «Regional Economy» 270
- Guidelines for authors..... 273

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Основан в ноябре 1996 года
 Выходит ежеквартально

Содержание

<i>Кравцов В.С.</i> Институт региональных исследований НАН Украины: становление, развитие, перспективы	7
<i>Демченко В.В.</i> Международное научное сотрудничество Института региональных исследований НАН Украины в 1994-2014 гг.	18
Региональная политика и территориальное развитие	
<i>Шульц С.Л.</i> Региональная политика в Украине: эволюционные основы и стратегические приоритеты	26
<i>Луцкив Е.Н., Максимчук М.В.</i> Институциональное обеспечение региональной структурной политики	37
<i>Попадинец Н.Н.</i> Суть механизма реализации региональной структурной политики.....	48
<i>Писаренко С.М.</i> Евроинтеграционные основы трансформирования региональной политики Украины.....	56
<i>Жук П.В.</i> Методологические основы и практические задачи устойчивого развития горных территорий Украины	66
<i>Гулич О.И.</i> Перспективы Украины и ее регионов в реализации социогуманистической парадигмы развития рекреационно-туристического сектора экономики	76
<i>Мельник М.И.</i> Метрополитанизационные процессы в регионе: концептуальные подходы к пространственному анализу	86
<i>Кушнирецкая О.В.</i> Метрополитанизационная функция в сфере культуры: подходы к исследованию и анализу	98
Социальная политика	
<i>Садовая У.Я., Семив Л.К., Андрусишин Н.И.</i> Львовская экономическая школа труда и занятости: прошлое, настоящее, будущее.....	109
<i>Бидак В.Я., Цапок С.А., Риндзак О.Т.</i> Социальные и демографические императивы исследования общественных систем украинскими учеными-регионалистами	121
<i>Теслюк Р.Т., Виль М.М., Махонюк А.В., Бараняк И.Е.</i> Региональные социально-экономические исследования миграционных вопросов: ретроспектива и современные подходы ..	131
Экологическая политика и природопользование	
<i>Стадницький Ю.И.</i> Состояние окружающей среды как фактор размещения хозяйственной деятельности	142

Развитие сельских территорий

- Борщевский В.В.* Влияние институциональных дисфункций на эффективность использования социально-экономического потенциала развития сельских территорий 149
- Притула К.М.* Особенности идентификации сельских территорий Украины в условиях существующей административно-территориальной системы 162
- Кулиш И.М.* Направления повышения конкурентоспособности сельских территорий: инновационный контекст 171
- Крупин В.Е., Максименко А.А., Злыдник Ю.Р.* Социально-демографический потенциал сельских территорий Западного региона: проблемы формирования и пути реализации .. 181

Финансовая политика и инвестиционные процессы

- Козориз М.А., Сторонянская И.З.* Стратегические императивы управления финансами региона 192
- Возняк Г.В.* Бюджетные механизмы поддержки развития регионов в условиях модернизации экономики Украины 205
- Ищук С.А.* Инвестиционный процесс и перспективы развития производственной сферы в Западном регионе Украины 217
- Сторонянская И.З., Пелехатый А.А.* Финансовое обеспечение развития территориальных общин в контексте административно-территориальной реформы 228

Трансграничное сотрудничество

- Микула Н.А., Цыбульская Ю.О., Цисинская О.Б.* Механизмы обеспечения конкурентоспособности в трансграничном пространстве 239
- Тимечко И.Р., Матвеев Е.Э.* Формы взаимодействия субъектов экономических отношений в трансграничном пространстве 250

Информация

- Пасечник В.М., Пилат И.В.* Идеологические основы национальной безопасности Украины в условиях российской агрессии 264

Рецензии

- Туница Ю.Ю.* Комплексное исследование актуальных проблем Карпатского региона Украины 261

Юбилей

- Профессору Е.Н. Палыге – 70 лет 268
- О журнале «Региональная экономика» 270
- Правила для авторов 273

Анотації

Шульц С. Л. Регіональна політика в Україні: еволюційні засади та стратегічні перспективи.

На основі аналізу особливостей формування державної регіональної політики в Україні виділено етапи її еволюційних змін. Проаналізовано основні недоліки її реалізації. Обґрунтовано засадничі положення, напрями та першочергові орієнтири модернізації державної регіональної політики в Україні. Акцентовано увагу на ролі Львівської школи регіоналістики у формуванні методологічних засад регіональної політики, розробці стратегічних і нормативно-правових документів загальнонаціонального та регіонального рівнів. Обґрунтовано необхідність постановки питання про удосконалення регіональної політики в Україні та механізмів її реалізації. Доведено, що в умовах українських реалій незначні проміжні результати трансформування української економіки до ринку не змінили: макроекономічної нестабільності, посилення нерівномірності розвитку регіонів, зростання рівня їх диференціації та диспропорційності. Нестабільний і непослідовний характер реформ у сфері регіонального розвитку призвів до відсутності чітких та узгоджених засадничих параметрів державної регіональної політики.

Ключові слова: державна регіональна політика, стратегія регіонального розвитку, децентралізація, місцеве самоврядування.

Shults S. L. Regional Policy in Ukraine: evolutionary principles and strategic perspectives.

The necessity of raising the question of improvement of regional policy in Ukraine and mechanisms for its implementation is described. It is proved that under Ukrainian realities minor intermediate results of the transformation of the Ukrainian economy to a market economy did not change: macroeconomic instability, increasingly uneven regional development, growth and differentiation level of disproportionality. unstable and inconsistent reforms in regional development has led to a lack of clear and consistent basic parameters of state regional policy.

Based on analysis of features of formation of state regional policy in Ukraine the stages of its evolution is marked. The main stages of forming meaningful characteristics of regional policy, that reflect the its implementation tactics and tools of managerial influence on the processes of regional development are defined. Also article deals with regulatory and legal framework reforms that took place during the years of independence of Ukraine from 1991 to present.

The basic disadvantages of its implementation, particularly in the area of strategic planning, intergovernmental relations, relations between business and government regulation of intra-regional and inter-territorial issues are analysed. Fundamental position, direction and priority targets of modernization of state regional policy in Ukraine that will apply to ensure decentralization of power, strengthening the real government and rationalization of management impacts on socio-economic development of regions by transferring powers and resources for their implementation at regional and local level are proved.

Attention is focused on the role of the Lviv school Regional studies in the formation of methodological principles of regional policy of Ukraine, development of strategic and legal documents of the national and regional levels for improving regional competitiveness and identify strategic prospects of their development.

Key words: state regional policy, regional development strategy, decentralization, local government.

Шульц С. Л. Региональная политика в Украине: эволюционные основы и стратегические приоритеты.

На основе анализа особенностей формирования государственной региональной политики в Украине выделены этапы ее эволюционных изменений. Проанализированы основные недостатки ее реализации. Обоснованно основные положения, направления

и первоочередные ориентиры модернизации государственной региональной политики в Украине. Акцентировано внимание на роли Львовской школы регионалистики в формировании ее методологических основ, разработке стратегических и нормативно-правовых документов общенационального и регионального уровней. Обоснована необходимость постановки вопроса об усовершенствовании региональной политики в Украине и механизмов ее реализации. Доказано, что в условиях украинских реалий незначительные промежуточные результаты трансформации украинской экономики к рынку не изменили: макроэкономической нестабильности, усиление неравномерности развития регионов, рост уровня их дифференциации и диспропорции. Нестабильный и непоследовательный характер реформ в сфере регионального развития привел к отсутствию четких и согласованных основных параметров государственной региональной политики.

Ключевые слова: государственная региональная политика, стратегия регионального развития, децентрализация, местное самоуправление.

Луцків О. М., Максимчук М. В. Інституційне середовище регіональної структурної політики.

Визначено базові поняття та окреслено концептуальні засади формування інституційного середовища регіональної структурної політики, під якою розуміється діяльність відповідних органів державної влади на регіональному та субрегіональному рівні, що спрямована на досягнення збалансованої та ефективної структури економіки регіонів держави. Окреслено мету, стратегічні цілі й пріоритети регіональної структурної політики України та запропоновано концептуально-методологічний інструментарій і систему заходів задля досягнення обраних стратегічних цілей і пріоритетів. Досліджено проблеми формування інституційного середовища регіональної структурної політики. Визначено пріоритети проведення структурних трансформації, що полягають у пришвидшеному розвитку третинного (сфера послуг і фінанси) і четвертинного (інформаційна сфера) секторів економіки регіонів. Внаслідок проведених порівняльних досліджень на основі обраних структурних стандартів та орієнтирів визначено коло структурних проблем економіки країни та її Західного регіону, запропоновано шляхи вирішення цих проблем.

Ключові слова: регіональна структурна політика, інституційне середовище, інститут, інституція, регіон, структурні стандарти та орієнтири, реструктуризація, структурна корекція, структурна трансформація, структурні зрушення.

Lutskiv O. M., Maksymchuk M. V. The institutional environment of regional structural policy.

Basic concepts and draft conceptual foundations of institutional frameworks of regional structural policy, which includes the activities of the public authorities at regional and sub-regional level, aimed at achieving a balanced and effective structure of the regional economy of the state is determined. Objectives, strategic goals and priorities of regional structural policy of Ukraine and the proposed conceptual and methodological tools, the system measures selected to achieve strategic goals and priorities are outlined. The problems of institutional frameworks of regional structural policy are researched.

The main attention in the article paid to determining basic concepts and delineation of conceptual foundations of institutional frameworks of regional structural policy, formulation of proposals for monitoring implementation of structural policies, including based on the introduction of structural standards and benchmarks. Using the method of assessing structural changes were evaluated internal and external structural standards for short, medium and long term perspective by major branches of economy of Western Ukraine. According to the chosen methodology for assessing the long-term perspective is matched with three groups of highly developed countries. Because of the comparative studies of the selected structural standards

and guidelines range of structural problems of the economy and its western region, proposed solutions to these problems are defined.

The main obstacles to the implementation of effective structural changes in the economy of the region and submitted proposals for their elimination are defined. In particular, the focus is primarily on the decorruped and demonopolised institutional environment that inhibits structural changes, preserves inefficient economic structure of regions of the state. The proposals for the transformation of regional and district state administration and formation on the basis of their administrative structures of the European model. Special attention is focused on the formation mechanism of formation mechanism of the regional budget and expenditure management budgets regions; instability and imperfection of the legislation concerning the mechanism of budget resources of the region; absence of legally enforceable fiscal powers to regional authorities; inadequacies of the system of intergovernmental transfers.

Main priorities for structural transformation including the development of the tertiary (services and finance) and quaternary (information area) of regions sectors, as these sectors perform transactional function and generate the largest number of innovations that are able to qualitatively change the course of economic development are grounded.

Key words: regional structural policy, institutional environment, college, institution, region, structural standards and guidelines, restructuring, structural adjustment, structural transformation, structural changes.

Луцкив Е. Н., Максимчук М. В. Институциональное обеспечение региональной структурной политики.

Определены базовые понятия и очерчены концептуальные основы формирования институциональной среды региональной структурной политики, под которой понимается деятельность соответствующих органов государственной власти на региональном и субрегиональном уровне, направленная на достижение сбалансированной и эффективной структуры экономики регионов страны. Определены цели, стратегические цели и приоритеты региональной структурной политики Украины и предложено концептуально-методологический инструментарий и систему мер для достижения выбранных стратегических целей и приоритетов. Исследованы проблемы формирования институциональной среды региональной структурной политики. Определены приоритеты проведения структурных трансформаций, которые заключаются в ускоренном развитии третичного (сфера услуг и финансы) и четвертичного (информационная сфера) секторов экономики регионов. В результате проведенных сравнительных исследований на основе выбранных структурных стандартов и ориентиров определен круг структурных проблем экономики страны и ее западного региона, предложены пути решения этих проблем.

Ключевые слова: региональная структурная политика, институциональная среда, институт, институция, регион, структурные стандарты и ориентиры, реструктуризация, структурная коррекция, структурная трансформация, структурные изменения.

Попадинец Н. М. Суть механізму реалізації регіональної структурної політики.

Визначено, що для вирішення протиріч у сучасній економіці необхідний особливий механізм узгодження, який забезпечив би необхідний захист і реалізацію економічних інтересів усіх суб'єктів економічних відносин, стійкий та ефективний соціально-економічний розвиток регіонів і держави загалом. Встановлено, що метою регіональної структурної політики є створення умов для успішного входження у ринок усіх зацікавлених суб'єктів підприємництва з урахуванням територіальної та економічної специфіки регіону, стратегічних напрямів розвитку країни. Узагальнено програми реалізації регіональної структурної політики та побудовано механізм реалізації регіональної структурної політики, визначено інструменти її реалізації. З'ясовано, що основою всієї сукупності соціально-економічних відносин, пріоритетом розвитку господарської системи і фактором забезпечення стійкості є ефективна структурна регіональна політика держави.

Ключові слова: механізм, потенціал регіону, програми регіональної структурної політики, регіональна структурна політика, стратегічне управління.

Popadynets N. M. The essence of the mechanism for the implementation of regional structural policy.

In paper was determined that the for resolving of conflicts in the modern economy special coordination mechanism is needed that would provide the necessary protection and realization of economic interests of all economic subjects as well as sustainable and effective social and economic development of the regions and the state as a whole. Was established that the purpose of regional structural policy is to create conditions for successful entry into the market of all interested entities on the basis of territorial and economic specificity of the region, strategic areas of development of country. It was found that the strategic objectives of regional structural policy are: identification of regional advantages of economic and social development that should be considered when implementing innovative, investment and foreign economic policy; formation of a stable economic system that provides innovative, competitive economy of the region; implementation of regional programs in terms of mutual participation of private investors and public investment; definition of the system of effective instruments of formation of a stable economic system of the region. Programs of realization of regional and structural policy are generalized and structural policy implementation mechanism of regional structural policy is built. Instruments of realization of regional structural policy are determined. It is shown that the basis of of the totality of social and economic relations, the priority of the economic system development and maintenance of stability factor is an effective structural regional policy. It is established that the successful implementation mechanism of the regional structural policy is provided on the basis of targeted and strategic development management of region, that presupposes the existence of different tools for modernization and development of the economic system. The mechanism of realization of regional structural policy is a system of management interactions of regional authorities and business environment that determine the formation of a competitive economy based on complex tools (instruments) and actions (programs), based on the strategic goals and objectives, and alignment tools and programs and further monitoring of realization of regional structural policy that provides feedback to the system. The main distinguishing feature of the proposed mechanism is consolidation of funds and actions of all levels of management and business environment, hat accumulate the implementation of the law of synergy that allows for the most efficient, balanced, innovative economy in the interests of complex development of the territory. The mechanism is implemented through a set of different tools (tax instruments, budget (transfer), price (tariff), investment tools, innovative, monetary, institutional, legal and environmental instruments) to ensure compliance of regional structural policy. We believe that the most appropriate is to use tools of implementation of structural policy in the region, the role and importance of which at certain stages of the modernization of the economy can change significantly.

Key words: mechanism, potential of region, programs of regional structural policy, regional structural policy, strategic management.

Попадинец Н. Н. Суть механизма реализации региональной структурной политики.

Определено, что для разрешения противоречий в современной экономике нужен особый механизм согласования, который обеспечил бы необходимую защиту и реализацию экономических интересов всех субъектов экономических отношений, устойчивое и эффективное социально-экономическое развитие регионов и государства в целом. Установлено, что целью региональной структурной политики является создание условий для успешного вхождения в рынок всех заинтересованных субъектов предпринимательства с учетом территориальной и экономической специфики региона, стратегических направлений развития страны. Обобщено программы реализации региональной структурной политики и построено механизм реализации региональной

структурной политики. Определены инструменты реализации региональной структурной политики. Выяснено, что основой всей совокупности социально-экономических отношений, приоритетом развития хозяйственной системы и фактором обеспечения устойчивости является эффективная структурная региональная политика государства.

Ключевые слова: механизм, потенциал региона, программы региональной структурной политики, региональная структурная политика, стратегическое управление.

Писаренко С. М. Євроінтеграційні основи трансформації регіональної політики України.

Визначено напрями формування регіональної політики України з врахуванням основних принципів спільної регіональної політики Європейського Союзу (ЄС) і досвіду трансформації регіональної політики країн ЦСЄ – членів ЄС на їх шляху європеїзації. До основних принципів спільної регіональної політики ЄС належать: субсидіарність, партнерство, програмування, компліментарність, когерентність, децентралізація (деконцентрація). Мета спільної регіональної політики ЄС – посилення та активізація регіонів як суб'єктів спільних європейських політик на основі усунення просторових диспропорцій економічного і соціального розвитку регіонів країн-членів ЄС на основі сприяння розвитку депресивних регіонів, їх конвергенції. Забезпечення реалізації визначеної мети передбачає: проведення структурної перебудови; посилення інноваційної спроможності; підвищення рівня конкурентоспроможності; формування оптимальної структури регуляторів регіональних і державних взаємовідносин.

Ключові слова: регіональна політика, трансформація, європеїзація, євроінтеграція, адаптація, субсидіарність.

Pysarenko S. M. Eurointegration bases of Ukraine regional policy transformation.

The article defines ways of formation Ukraine's regional policy with taking into account the basic principles of a common EU regional policy and experience of regional policy transformation in CEE countries – EU member states on their way to europeanization. The basic principles of a common EU regional policy are: subsidiarity, partnership, programming, complementarity, coherence, decentralization (deconcentration). The purpose of the joint EU regional policy is strengthening and promoting regions as subjects of common European policies on the basis of eliminating spatial disparities of economic and social development of EU member states regions on the base of assistance for depressed regions to develop, their convergence. Ensuring the implementation of specific purpose includes: formation of the optimal structure of regional regulators and government relations. Taking into account that existing in Ukraine levels of administrative - territorial system in terms of population do not meet the system adopted in the EU NUTS, to adapt them to the system is proposed to carry out administrative - territorial reform in two stages. In the first phase to form communities and counties (districts) that will fit NUT1 and NUT2, on the second – consolidation area in accordance with NUT3. As a result of transformation of regional policy of Ukraine is expected regions convergence based on providing them with the resources and authority. The success of the reform depends largely on solving one of the main issues - creation of a new system of intergovernmental relations, which provides solutions of problems on all levels of financial security from fiscal decentralization – revenue sharing between the central and local authorities and local governments. The goal of decentralization - form their own revenue base of regional governance based on changes in the distribution of functions between budget levels. The basis of independence of local budgets have to become their own revenues (local taxes and fees), fixed income (funds financial equalization communities and regions, transfers, targeted subsidies, investment subsidies). The efforts of all levels of regional authorities should be directed to facilitate convergence. For this purpose it is necessary to develop science-based innovation strategy for the restructuring of regional economies; to provide broader support for development of business environment; promote development consulting, education, research and technological development, to provide loans on favorable

terms to industrial enterprises and organizations, leading research and development; provide public contracts mainly in the form of contracts for research and development and production of new innovative products; promote cross-border leasing, joint ventures, venture capital; provide priority allocation of investment, financial and credit for new job creation in information-spacious industrial sectors, more efficient use of existing scientific potential through reducing the gap interdisciplinary relations cycle «basic research - development - commercialization of knowledge in production»; create a national database to monitor the development of research and innovation process in every region of Ukraine.

Key words: regional policy, transformation, Europeanization, European integration, adaptation, subsidiarity.

Писаренко С. М. Евроинтеграционные основы трансформирования региональной политики Украины.

Определены направления формирования региональной политики Украины с учетом основных принципов общей региональной политики ЕС и опыта трансформации региональной политики стран ЦВЕ – членов ЕС на их пути европеизации. К основным принципам общей региональной политики ЕС относятся: субсидиарность, партнерство, программирование, комплиментарность, когерентность, децентрализация (деконцентрация). Цель общей региональной политики ЕС – усиление и активизация регионов как субъектов общих европейских политик на основе ликвидации пространственных диспропорций экономического и социального развития регионов стран – членов ЕС, содействия развитию депрессивных регионов, их конвергенции. Обеспечение реализации поставленной цели предусматривает изменение структуры экономики регионов, усиление инновационного обеспечения, повышение уровня конкурентоспособности.

Ключевые слова: региональная политика, трансформация, европеизация, евроинтеграция, адаптация, субсидиарность.

Жук П. В. Методологічні основи та практичні завдання сталого розвитку гірських територій України.

Розглянуто теоретико-методичні та практичні питання щодо завдань сталого розвитку гірських територій в Україні. Вказано на специфіку гірських територій, що зумовлює необхідність розробки та реалізації особливої політики їх розвитку. Коротко висвітлено досвід реалізації гірської політики в зарубіжних країнах. На основі глобальної концепції сталого розвитку та сучасних підходів до її реалізації у гірських регіонах Європи обґрунтовано роль природокористування у досягненні цілей сталого розвитку гірських територій, визначено основні принципи сталого природокористування: господарської необхідності використання природних ресурсів; збереження традицій природокористування; надання переваг місцевому населенню у використанні природних ресурсів; збереження та відтворення природного багатства; екологічності природокористування; неперевищення меж допустимої еколого-економічної компромісності наслідків природокористування. Запропоновано механізми стимулювання господарського розвитку гірських територій України та подолання їх соціально-економічної депресивності.

Ключові слова: сталий розвиток, гірські території, природокористування, Карпатський регіон, соціально-економічна депресивність, режим інвестиційної діяльності.

Zhuk P. V. Methodological basis and practical tasks of mountain territories sustainable development in Ukraine.

Theoretical, methodological and practical issues concerning the tasks of mountain territories sustainable development in Ukraine are outlined. Peculiarities of mountain territories that stipulate the necessity to develop and implement special policy of their development are

indicated. The experience of mountain policy implementation in foreign countries is presented in short. On the basis of sustainable development global concept and modern approaches to its implementation in mountain regions of Europe the role of nature exploitation in achievement of mountain territories sustainable development goals is explained and basic principles of sustainable nature exploitation are defined as following: economic need for natural resources use; preserving nature exploitation traditions; granting advantages to local population in the use of resources; preserving and reproducing natural wealth; ecological nature exploitation; sticking to the limits of allowed ecological and economic compromise between the consequences of nature exploitation. Taking into consideration the fact of mountain regions retardation in economic development that restricts the possibilities of solution of mountain regions social and ecological problems the conclusion over the urgency of the tasks of mountain territories economic development taking into account their natural resources and ecologic conditions and simultaneous solution of local population employment issues is made. The mechanisms of mountain territories economic development stimulation in Ukraine and overcoming their social and economic depressiveness are proposed on the basis of introducing special investment activity regimen in mountain regions stipulated by the law of Ukraine for the priority development territories (PDT). Along with this the system of incentive for the investors is proposed that should serve both as the instrument of low investment attractiveness of mountain territories compensation and the stimulator of realization of their relative advantages that lie in the uniqueness and great social role of natural resources, demographic and ethno cultural potential of mountains. Territories of priority development are proposed to have legally imposed special customs and tax regimens and mechanisms of compensation and donations to the investors in case of implementation of the projects approved by the managing bodies of the PDT. Preferential regimen of investment activity should cover the types of economic activity and production that:

- are aimed at creation of jobs for local population;
- are oriented at efficient use of local natural resources;
- correspond to high ecologic standards and do not damage natural mountain complexes;
- maintain production of competitive goods and services and stipulate funding of local budgets.

Creation of PDT in mountain regions of Carpathian region of Ukraine contributes at a whole to the higher level of sustainable use of its natural resources potential. Aggregate level of sustainable nature exploitation index in the region according to conducted estimation amounts only to 0,578 that testifies to the fact that current state of nature exploitation in the region does not correspond to the principles, criteria and requirements of sustainable development strategy and shows the necessity of introducing the measures over the range of directions of economic, social, ecologic and institutional nature in order to bring the nature exploitation state to modern requirements.

Key words: sustainable development, mountain territories, nature exploitation, Carpathian region, social and economic depressiveness, investment activity regimen.

Жук П. В. Методологические основы и практические задачи устойчивого развития горных территорий Украины.

Рассмотрены теоретико-методические и практические вопросы устойчивого развития горных территорий в Украине. Указано на особенности горных территорий, которые обуславливают необходимость разработки и реализации особой политики их развития. Кратко изложен опыт реализации горной политики в зарубежных странах. На базе глобальной концепции устойчивого развития и современных подходов к ее реализации в горных регионах Европы обосновано роль природопользования в достижении целей устойчивого развития горных территорий, определены принципы устойчивого природопользования: хозяйственной необходимости использования природных ресурсов; сохранения традиций природопользования; предоставления преимуществ местному населению в использовании ресурсов; сохранения и воспроизводства природного богатства; экологичности природопользования; непревышения пределов допустимой

эколого-экономической компромисности последствий природопользования. Предложены механизмы стимулирования экономического развития горных территорий Украины, преодоления их социально-экономической депрессивности.

Ключевые слова: устойчивое развитие, горные территории, природопользование, Карпатский регион, социально-экономическая депрессивность, режим инвестиционной деятельности.

Гулич О. І. Перспективи України та її регіонів у реалізації соціогуманістичної парадигми розвитку туристично-рекреаційного сектору економіки.

Обґрунтовано необхідність оновлення парадигми «сталого розвитку» і переходу до гармонійного цивілізаційного розвитку із врахуванням його духовної складової. Вказано на значення і завдання рекреації і туризму у забезпеченні гуманістичного вектора розвитку суспільства. Особливу увагу приділено основній (базовій) просторовій формі туристично-рекреаційної діяльності – ландшафту – його гуманістичному ресурсному потенціалу і його гуманістичним цінностям, ландшафтно-рекреаційним гуманістичним ресурсам, нетиповій складовій ландшафту – духовній. Закцентовано на потребі розширеного трактування функціонування туристично-рекреаційної території і запропоновано визначати його як соціогуманістичний потенціал, де туристично-рекреаційний потенціал розглядається як його складова. Згідно із засадами гармонійного розвитку визначено потребу в переході до політики розвитку туристично-рекреаційного сектору економіки держави і регіонів з акцентом на посилення ролі та комплексному використанні їх соціогуманістичного потенціалу.

Ключові слова: рекреація, туризм, туристично-рекреаційний сектор, гармонійний розвиток, соціогуманістична парадигма, соціогуманістичний потенціал, регіон, парадигма.

Hulych O. I. Prospects of Ukraine and its regions in the implementation of socio-humanistic paradigm of development of tourist and recreational sector of economy.

The successful development of tourism and recreation industry is largely dependent not only on the internal motivations and factors, as of the factors of the environment, the general civilizational development vectors. It is noted that the deep permanent crisis of the globalized world require changes of ideological approaches to the future of mankind. The arguments about the impossibility of implementing paradigm of development of «sustainable development» and the need for its constructive update. The necessity to move to a harmonious development of civilization, which is based on a spiritual basis. In the article an attempt to justify the place and role of tourism and recreational areas in the implementation of socio humanistic paradigm of development of social development and prospects of Ukraine and its regions in this process. The importance and objectives of recreation and tourism in providing humanistic vector of social development, fulfillment of the important features of identity formation means harmonizing man with his environment, human development in general is specified. A special attention is paid to the fundamental (basic) spatial form of tourism and recreational activities – landscape – its humanistic resource potential and its humanistic values, landscape and recreational resources humanistic, atypical component of the landscape - the spiritual. Is accented on the need of advanced treatment of functional tourist and recreational area and asked to identify it as a socio humanistic potential, where tourism and recreational potential is considered as its component. It is noted that Ukraine and its regions have a wide range of natural tourist and recreational resources are rich and diverse culture and traditions, history, historical and cultural heritage, the great potential of cultural development, cultural enrichment and recreation. Recreation and tourism activities can be successfully implemented in almost every region. Given the component representation of regional socio humanistic potential of each region will have its own range of recreational and tourist services and unique set of individual profile and it's combination. It almost makes unlimited opportunities to create new packages of tourist and recreational services, as close to the individualized needs of consumers-tourists. According to the principles

of harmonious development the need to move to a policy of development tourist and recreational sector of the state and regions with an emphasis on strengthening the role and use of complex socio humanistic potential is identified. Formation of policy use of complex socio humanistic recreational potential of the territory as a basis for the harmonious development of the state and the regions may be the subject of further scientific studies.

Key words: recreation, tourism, tourism and recreation sector, harmonious development, socio-humanistic paradigm, socio-humanistic potential, region paradigm.

Гулч О. И. Перспективы Украины и ее регионов в реализации социогуманистической парадигмы развития рекреационно-туристического сектора экономики.

Обоснована необходимость обновления парадигмы «устойчивого развития» и перехода к гармоничному цивилизационного развития с учетом его духовной составляющей. Указано на значение и задачи рекреации и туризма в обеспечении гуманистического вектора развития общества. Особое внимание уделено основной (базовой) пространственной форме туристско-рекреационной деятельности – ландшафта – его гуманистическом ресурсному потенциалу и его гуманистическим ценностям, ландшафтно-рекреационным гуманистическим ресурсам, нетипичной составляющей ландшафта – духовной. Акцентировано на необходимости расширенного трактовка функционирования туристско-рекреационной территории и предложено определять его как социогуманистический потенциал, где туристско-рекреационный потенциал рассматривается как его составляющая. Согласно принципам гармоничного развития определена потребность в переходе к политике развития туристско-рекреационного сектора экономики государства и регионов с акцентом на усиление роли и комплексном использовании их социогуманистического потенциала.

Ключевые слова: рекреация, туризм, туристско-рекреационный сектор, гармоничное развитие, социогуманистическое парадигма, социогуманистический потенциал, регион, парадигма.

Мельник М. І. Метрополізаційні процеси в регіоні: концептуальні підходи до просторового аналізу.

Розглянуто особливості метрополізації як домінантної тенденції організації економічного простору, визначено її об'єктивні передумови та чинники. Узагальнено концептуальні підходи до просторового аналізу метрополізаційних процесів у регіоні. Представлено результати інтегрального оцінювання розвитку метрополійних функцій міст у розрізі організаційно-управлінської, економічної, інноваційно-креативної, туристично-репрезентативної, культурної, науково-освітньої, транспортно-логістичної та соціально-демографічної складових. Здійснено просторовий аналіз центрально-периферійних взаємодій у регіоні, а саме встановлено залежність розвитку прилеглої території від рівня розвитку головних міст-метрополісів, складності та різноманітності їх функціонального статусу. Запропоновано пріоритетні напрями збалансованої політики просторового розвитку.

Ключові слова: метрополізація, місто-метрополіс, агломерація, урбанізація, регіональна метрополія, метрополійний простір, метрополійні функції, просторовий аналіз, політика просторового розвитку.

Melnyk M. I. Metropolisation processes in the region: conceptual approaches to spatial analysis.

The peculiarities of metropolisation as the dominant trends of economic space, to its objective conditions and factors are studied: the priority of of formation polycentric model of regional development in the direction of creating metropolian habitats in different regions and reduction of regional disparities, connecting regions to global communications and processes by the metropolis transfer pulses of development to others.

Metropolisation is determined as the process of increasing the concentration of social, cultural, economic (including financial) capital of information, modern forms of economic activity, innovation and creative and managerial capacity in some major cities, with convenient "nodal" position, which is defined as neighborhood relations and communication system formed.

Conceptual approaches to spatial analysis metropolisation processes in the region are generalized. The results of the evaluation of development of integral functions of metropolian cities in terms of organizational, administrative, economic, innovative and creative, representative tourist, cultural, scientific, educational, transport and logistics and socio-demographic components are presented. The analysis showed that in the majority of functions L'viv confirmed its status as a regional metropolis that has higher than other cities in the Western Region metropolis potential.

Spatial analysis of centro-peripheral interactions in the region, namely the dependence of development the surrounding area on the level of major metropolitan cities, the complexity and diversity of their functional status is done. Namely, we conducted a comprehensive assessment of the impact intensity metropolis center (nucleus consolidating social and business) for socio-economic development of districts of Lviv region, given their territorial proximity. In addition, it was found that the depth of penetration of development pulses generated by the metropolis center in the spatial aspect is different and depends primarily on the absorption capacity of their economies to accept technological, managerial and social innovation, appropriate conditions and resources development.

Prospects increase metropolis potential of large cities as centers of creative, innovative and competitive economic activities associated with the expansion of intraregional, interregional and international relations, intensification of inter-municipal cooperation, spatial optimization of economic clusters, institutional frameworks to promote endogenous development factors, that the effective use of internal growth potential is proved.

Key words: metropolisation, city metropolis, agglomeration, urbanization, regional metropolis, metropolis space, metropolis functions, spatial analysis, spatial development policy.

Мельник М. И. Метрополитанизационные процессы в регионе: концептуальные подходы к пространственному анализу.

Рассматриваются особенности метрополитанизации как доминантной тенденции организации экономического пространства, определены ее объективные предпосылки и факторы. Обобщены концептуальные подходы к пространственному анализу метрополитанизационных процессов в регионе. Представлены результаты интегрального оценивания развития метрополитанских функций городов в разрезе организационно-управленческой, экономической, инновационно-креативной, туристически-репрезентативной, культурной, научно-образовательной, транспортно-логистической и социально-демографической составляющих. Осуществлен пространственный анализ центрально-периферийных взаимодействий в регионе, а именно установлена зависимость развития прилегающей территории от уровня развития главных городов-метрополисов, сложности и разнообразия их функционального статуса. Предложены приоритетные направления сбалансированной политики пространственного развития.

Ключевые слова: метрополитанизация, город-метрополис, агломерация, урбанизация, региональная метрополия, метрополитанское пространство, метрополитанские функции, пространственный анализ, политика пространственного развития.

Кушнірецька О. В. Метрополійна функція у сфері культури: підходи до дослідження та аналізу.

Обґрунтовано актуальність процесів метрополізації, що характеризуються концентрацією фінансово-економічного, культурного, управлінського потенціалу у великих містах-метрополіях і детермінуються реалізацією метрополійних функцій. Визначено сутнісне розуміння метрополійної функції у сфері культури як діяльності

щодо забезпечення формування та розширеного відтворення культурних ресурсів, що формують еталонні зразки соціального досвіду у сфері культури та впливає на прилеглі метрополійні території та просторові форми організації суспільства вищого ієрархічного рівня. Запропоновано суб'єктно-діяльнісний підхід до дослідження метрополійної функції у сфері культури, що передбачає аналіз метрополійної функції з точки зору індикаторів концентрації функції (кількість і щільність локалізації культурних інституцій), індикаторів діяльності (реалізації функції, охоплення та доступності відповідних послуг споживачам), а також спеціальних якісних індикаторів реалізації метрополійної функції, що уможливають дослідження умовного радіусу впливу метрополійної функції на прилеглі метрополійні території.

Ключові слова: метрополізація, метрополійна функція, культура, місто, простір.

Kushniretska O. V. Metropolitan function in culture: approaches to research and analysis.

Metropolisation processes, characterized by a concentration of financial, economic, cultural, managerial capacity in large metropolitan cities is determined by the implementation of metropolitan functions. Increasing functional significance and weight of cities - metropolis require development of an integrated theoretical and methodological framework for identifying and assessing metropolitan processes in the relevant functional space in order to apply recommendations for their further development. The essential understanding of metropolitan function in culture is to understand it as an activity to ensure formation of expanded reproduction and cultural resources that form the reference sample of social experience in culture and have an impact on the surrounding metropolitan area and regions globally. In particular cultural metropolitan function on subject-object level is determined by the spiritual, historical, cultural connections in the city, as well as the weight of the cultural sector in the development of spatial forms of social organization of higher hierarchical order. The methodological basis of research metropolitan function in the cultural sphere should compose the subject-approach, which involves analysis of metropolitan function in terms of indicators of concentration function (the analysis of the number and density of localization of cultural institutions should be taken into account), indicators of activity (sales functions, including coverage and availability of appropriate services to consumers), as well as special implementation of quality indicators metropolitan functions that enable the study of conditional radius of influence of metropolitan functions on the surrounding area and globally.

The highest values of integral index of implementation metropolitan cultural features of the city is provided by a number of competitive advantages held by the city in an appropriate functional space. In particular, the space of the metropolitan as the historical center the governmental processes and cultures at the crossroads of peoples, characterized by dense spiritual, historical and cultural ties that specifies the concentration in it many religious sites, cultural institutions (Opera House, theaters, galleries, world class museums) and holding important public events and actions (congresses, festivals, etc.).

The rich historical heritage and significant achievements of our time, of course, cause metropolitan status of the city of Lviv in the cultural sphere. Due to the operation in the various cultural institutions as well as supporting and promotion of national festival, literary, artistic traditions of Lviv «capital» brands are being fixed now. In Lviv, the processes of active selfidentification and global recognition are developed.

The city is both convenient for life of local residences and attractive for creative people from other regions of the country and from abroad. In terms of socio-political and economic situation of the country, the primary objective should be to use existing strengths and capabilities to supply its own development and translation of standard samples of metropolitan social experience in the field of culture in the system of new social and economic realities of the post-era of Ukraine and the world.

Key words: metropolisation, metropolitan function, culture, city space.

Кушнирская О. В. Метрополитанская функция в сфере культуры: подходы к исследованию и анализу.

Обоснована актуальность процессов метрополитанизации, что характеризуются концентрацией финансово-экономического, культурного, управленческого потенциала в крупных городах-метрополиях и детерминируются реализацией функций метрополии. Определено сущностное понимание функции метрополии (метрополитанской функции) в сфере культуры как деятельности по обеспечению формирования и расширенного воспроизводства культурных ресурсов, эталонных образцов социального опыта в сфере культуры, а также влияния на прилегающие метрополитанские территории и пространственные формы организации общества высшего иерархического уровня. Предложен субъектно-деятельностный подход к исследованию функции метрополии в сфере культуры, что предполагает анализ функции с точки зрения индикаторов концентрации функции (количество и плотность локализации культурных институтов), индикаторов деятельности (реализация функции, охват и доступность соответствующих услуг потребителям), а также специальных качественных индикаторов реализации функции, которые делают возможным исследование условного радиуса влияния функции города-метрополии на прилегающие метрополитанские территории.

Ключевые слова: метрополитанизация, метрополитанская функция, культура, город, пространство.

Садова У. Я., Семів Л. К., Андрусин Н. І. Львівська економічна школа праці та зайнятості: минуле, сучасне, майбутнє.

Висвітлено передумови формування та розвитку Львівської економічної школи праці та зайнятості у середовищі науковців Інституту регіональних досліджень НАН України. Проведено періодизацію тематики та пошукової роботи представників цієї школи. Вказано на еволюцію самого об'єкта її вивчення у світлі зміни ідеологічних імперативів моделювання економіки та системи державного управління. Звернуто увагу на прогресивність поглядів науковців щодо ролі самої людини та середовища її існування у виробничому процесі, на інноваційність пошукових розробок у сфері формування та використання трудового потенціалу, на послідовність поглиблення теоретичних знань стосовно управління процесами праці та зайнятості (через моделювання регіональних соціально-трудова систем, розробку та реалізацію програм зайнятості, гідної праці, якості життя населення тощо). Наголошено на новітніх чинниках розвитку регіональної економіки та політики, на глобалізації та регіоналізації середовища організації праці та зайнятості.

Ключові слова: зайнятість, наукова школа, праця, регіон

Sadova U. Y., Semiv L. K., Andrusyshyn N. I. Lviv economic school of labor and employment: past, present and future.

Article deals with preconditions of formation and development of the Lviv School of Economics of labor and employment among the scientists of the Institute of Regional Studies of the NAS of Ukraine. Periodization of topics and research of the representatives of this school is conducted. The evolution of the object of study in the light of changes in the ideological imperatives of Economic Modelling and public administration is specified. Attention is paid to the progressive views of scholars on the role of the human environment and its existence in the manufacturing process, the innovative search developments in the field the formation and use of labor potential, in the sequence of deepening theoretical knowledge of management processes of labor and employment (via modeling of regional social and labor systems, development and implementation of employment programs, decent work, quality of life, etc.). In paper is emphasized on new factor of regional economic development and policy, globalization and regionalization environment of

work and employment. The work, dedicated to the development of conceptual and terminological and methodological tools for the study of human capital of the region (the value of its evaluation to simulation scenario used in the economy) is mentioned. Research shows the names of an entire era of young scientists and followers of the Lviv School of Labor and Employment.

New geopolitical and economic challenges of regional research in the field of labor and employment are outlined. It is emphasized on high responsibility of followers of scientific school in achieving the goals of the European choice of Ukraine. Emphasized that the political and economic situation demonstrates a dramatic struggle of political labor and employment spheres. In the twentieth century in advanced economies establishes the ownership for knowledge, intellectual property is indicated. Since this factor is a change in the field of labor, along with it, new forms of organization (private, public, social, educational), the transition to a more rational model of social and labor relations is not just any other types of employment, but also existence of a mechanism of income. The perspectives of Lviv Scientific School of Labor and employment in the light of the complex crisis that permeates the whole world since the late XX - early XXI centuries is critically assessed. The world is a new economic equilibrium, which makes the new role of Ukraine as well as its individual regions in its support through the use of skilled labor (the basis of economic modernization, the development of transport networks, communications) is specified.

Key words: employment, scientific school, work, region.

Садовая У. Я., Семив Л. К., Андрусин Н. И. Львовская экономическая школа труда и занятости: прошлое, настоящее, будущее.

Освещаются предпосылки формирования и развития в среде ученых Института региональных исследований НАН Украины Львовской экономической школы труда и занятости. Проведена периодизация тематики и поисковой работы представителей этой школы. Указано на эволюцию самого объекта ее изучения в свете изменения идеологических императивов моделирования экономики и системы государственного управления. Обращено внимание на прогрессивность взглядов ученых о роли самого человека и среды его существования в производственном процессе, на инновационность поисковых разработок в сфере формирования и использования трудового потенциала, на последовательность углубления теоретических знаний по управлению процессами труда и занятости (через моделирование региональных социально-трудовых систем, разработку и реализация программ занятости, достойного труда, качества жизни населения и т. п.). Отмечены новейшие факторы развития региональной экономики и политики, на глобализации и регионализации среды организации труда и занятости.

Ключевые слова: занятость, научная школа, труд, регион.

Бідак В.Я., Цапок С.О., Риндзак О.Т. Соціальні та демографічні імперативи дослідження суспільних систем українськими вченими-регіоналістами.

Подано ретроспективний огляд і висвітлено концептуальні підходи та напрацювання українських учених-регіоналістів, що стосуються дослідження соціально-демографічних імперативів розвитку та забезпечення функціонування трудового потенціалу суспільних систем, зокрема таких, як: регіональні суспільні системи, територіальні суспільні системи, територіальні міграційні системи. Обґрунтовано їх роль у розбудові економіки, громадянського суспільства, а також спрямованості країни на інформаційно-інноваційну модель розвитку. З'ясовано значущість видів інноваційної діяльності для загальнонаціонального і регіонального суспільно-економічного поступу. Наголошено, що соціальні імперативи інноваційного розвитку регіональних суспільних систем мають реалізовуватись у комплексному поєднанні, враховуючи такі підструктурні їх елементи, як економічний, демографічний, зокрема етноструктурний, соціогуманістичний, соціально-захисний, міграційний тощо. З врахуванням результатів соціологічних досліджень новітніх

міграційних процесів визначено першочергові чинники модернізації економіки, посилення економічної конкурентоспроможності та самодостатності України і її регіонів.

Ключові слова: соціально-демографічні імперативи, регіональні суспільні системи, інформаційно-інноваційна модель розвитку, міграційні процеси

Bidak V. Y., Tsapok S. O., Ryndzak O. T. Social and demographic imperatives of research of social systems by Ukrainian scientists-regionalists.

The article deals with a retrospective review and highlighting of conceptual approaches and elaborations of Ukrainian scientists-regionalists that pertinent studies of sociodemographic imperatives of development and ensuring of functioning of public systems' employment potential of all their hierarchical levels, such as: regional social systems, territorial social systems, territorial migration systems. Its role in the development of the economy, civil society as well as the country's orientation on information and innovative development model is substantiated. It was established that the uniting factors of organization of social systems are the various forms and elements of interdependence of separate institutionally defined communitarian subjects of innovative activity, not only purely economic and management, but also ideological-conceptual, value-dispositional, motivational-target. Their structuring is given by singling of regional features, different in modality, specific types of industrial activity, the rank of their complexity, the nature of corporate involvement, a place in the innovation cycle, adherence to certain regional institutions, financial and economic base, funds, trust programs, etc. Importance of innovation activities types for national and regional socio-economic development; motivating of innovation activities; social well-being of cognitariat and level of his creative fulfillment are investigates. Emphasized that social imperatives of innovation development of regional social systems should be implemented in complex combination, taking into account such their structural elements as economic, demographic (including – ethnic and structural), socio-humanistic, social-security, migration and so on. Emphasized that social innovation imperatives development of regional social systems should be implemented in complex combination, taking into account their structural elements such as economic, demographic (including - ethnic and structural), socio-humanistic, social protection, migration and so on. The different aspects of labor migration, the possibilities of migration losses bias in market conditions in the system of target-realizing factors of the integration progress of society are investigated. Emphasized on the necessity of achieving social standards, conditions of labor activity, dynamics of the main indicators of demographic reproduction, comparable with corresponding indicators of the economically developed countries. Analyzed the results of sociological researches on the definition of positive expectations and risks from economic integration of the country with a focusing of attention of experts in the field of migration and socio-economic protection of migrants with the conclusion that the pro-European movement seen as a sign of quality upgrading of national social systems, offering for them a civilization perspective.

Key words: socio-demographic imperatives, regional social systems, information and innovative model of development, migration processes.

Бидак В. Я., Цапок С. А., Риндзак О. Т. Социальные и демографические императивы исследования общественных систем украинскими учеными-регионалистами.

Представлен ретроспективный обзор и освещены концептуальные подходы и наработки украинских ученых-регионалистов, касающиеся исследования социально-демографических императивов развития и обеспечения функционирования трудового потенциала общественных систем, в частности таких как: региональные общественные системы, территориальные общественные системы, территориальные миграционные системы. Обоснована их роль в развитии экономики, гражданского общества, а также направленности страны на информационно-инновационную модель развития. Установлена значимость видов инновационной деятельности для общенационального и регионального общественно-экономического развития. Отмечено, что социальные императивы

инновационного развития региональных общественных систем должны реализовываться в комплексном сочетании, учитывая такие подструктурные их элементы, как экономический, демографический, в частности этноструктурный, социогуманистический, социально-защитный, миграционный и др. С учетом результатов социологических исследований новейших миграционных процессов определены первоочередные факторы модернизации экономики, усиления экономической конкурентоспособности и самодостаточности Украины и ее регионов.

Ключевые слова: социально-демографические императивы, региональные общественные системы, информационно-инновационная модель развития, миграционные процессы.

Теслюк Р.Т., Біль М.М., Махонюк О.В., Бараняк І.Є. Регіональні соціально-економічні дослідження міграційних питань: ретроспектива та сучасні підходи.

Здійснено ретроспективний огляд ґрунтовних напрацювань учених Інституту за міграційною тематикою в період формування ринкових відносин і здобуття Україною незалежності. Охарактеризовано предметне коло дисертаційних робіт із зверненням уваги на проблему міграції. Систематизовано напрями наукових досліджень з міграційного питання на основі здобутків учених при захисті дисертаційних робіт і публікації результатів дослідження у виданнях Інституту. Це дало змогу встановити, що до 2010 р. проблематика досліджень фокусувалась здебільшого на питаннях причин і наслідків міграції, її специфіки у транскордонному просторі, геопросторових аспектах. Здійснено загальну характеристику сучасних напрямів вивчення міграційних процесів у контексті діяльності відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону Інституту. Узагальнено основні наукові здобутки щодо видавничої діяльності відділу, проведення заходів з обговоренням міграційної проблематики, прикладної апробації результатів досліджень. Представлено основні напрями наукових досліджень відділу через огляд науково-дослідних тем за період 2009-2014 рр., у яких міграційне питання займало ключову позицію.

Ключові слова: міграція, мобільність, міграційна активність, репатріація, соціально-економічна захищеність мігрантів, територіальна міграційна система.

Teslyuk R. T., Bil M. M., Makhonyuk O. V., Baranyak I. Y. Regional social and economic research of migration problems: retrospective and modern approaches.

In this article the scientists of the Institute of Regional Research of the National Academy of Sciences of Ukraine performed the retrospective review of elaborations on migration during the period of the market relations formation and gaining of independence by the country. The problems of dissertations that reveal the migration question are analyzed. The scientific investigation directions of the migration question on the basis of scientists' achievements in defense of dissertations and results of publications in the Institute magazines are systematized. This enabled to establish that till 2010 research problems were focused mainly on causes and consequences of migration, its specificity in cross-border area, geospatial and globalization aspects, in particular as to population mobility in rural areas, problems of repatriation of different ethnic groups.

The special investigation themes were formed according to the studying fields of social and labor potential and labor market where migration determinants are characterized by high importance. Since 2009, it has been performed the general characteristics of modern trends of the migration issues study within the department of social and human development of the region.

It is generalized the main scientific achievements of the department in publications (edition of the collective monograph "Regional migration policy and mechanisms for its implementation", reference books, collections of scientific works, etc.), an event with a discussion about migration issues (two international scientific conferences, round tables, seminars), applied testing research results at the level of government bodies of the national and local levels, including the state Migration Service of Ukraine. It is presented the main scientific research areas of the department through review of the research themes for the period 2009-2014 where migration issues took up a key position.

These fields are: conditions of migration processes with emphasis on environment multiculturalism in which they occur; migration determinants of social work organization; consequences of migration for development of the social and demographic potential of the region; system approach to the organization of migration processes in the context of sustainable development; system of social and economic security of migrant workers.

Objective concepts and terminology, including regional migration policy definitions, regional migration systems, social and labor systems, migration networks, human potential of a migrant, social security of a migrant and others were developed. Scientific research perspectives of migration issues that concentrate scientists' attention on social and cultural migration consequences and their regulation possibilities within the country are defined.

Key words: migration, mobility, migration activity, repatriation, social and economic security of migrants, territorial migration system.

Теслюк Р. Т., Биль М. М., Махонюк А. В., Бараняк И. Е. Региональные социально-экономические исследования миграционных вопросов: ретроспектива и современные подходы.

Сделан ретроспективный обзор наработок ученых Института региональных исследований НАН Украины по миграционной тематике в период формирования рыночных отношений и обретения страной независимости. Охарактеризован предметный круг диссертационных работ, посвященных проблемам миграции. Систематизированы направления научных исследований по миграционному вопросу на основании достижений ученых при соискании научных степеней и публикации результатов исследований в изданиях Института. Это позволило установить, что к 2010 году проблематика исследований фокусировалась в основном на вопросах причин и последствий миграции, ее специфики в трансграничном пространстве, геопространственных аспектах. Осуществлена общая характеристика направлений изучения миграционных процессов в контексте деятельности отдела социально-гуманитарного развития региона Института. Обобщены основные научные достижения по издательской деятельности отдела, проведение мероприятий с обсуждением миграционной проблематики, прикладной апробации результатов исследований. Представлены основные направления научных исследований отдела посредством обзора научно-исследовательских тем в течении 2009-2014 гг., в которых миграционный вопрос занимает ключевую позицию.

Ключевые слова: миграция, мобильность, миграционная активность, репатриация, социально-экономическая защищенность мигрантов, территориальная миграционная система.

Стадницький Ю.І. Стан довкілля як чинник розміщення господарської діяльності

Розроблено схему формування властивостей сторони «господарська діяльність», що зумовлюють доцільність її орієнтації при розміщенні на місця, які володіють відповідними якостями. Запропоновано поділ чинників розміщення господарської діяльності на внутрішні (до яких відносяться відповідні властивості сторони «господарська діяльність») та зовнішні (відповідні властивості сторони «місце»). Обґрунтовано, що стан довкілля може бути чинником розміщення для видів господарської діяльності з високими вимогами до чистоти довкілля, з високими показниками утворення забруднень при виробництві мобільних благ, з високими показниками утворення забруднень в умовах компенсаційної стратегії екологічно сталого господарського розвитку. Запропоновано подальші наукові дослідження провадити у напрямі формування інформаційних пакетів даних у регіональному розрізі для видів господарської діяльності, де забруднення довкілля є чинником розміщення, а також у напрямі розроблення механізмів екологічно сталого господарського розвитку у регіоні.

Ключові слова: чинник розміщення, забруднення довкілля, господарська діяльність, мобільні блага, сталий розвиток

Stadnytsky Y. I. State of environment as factor of placing of economic activity.

In the article the chart of forming of properties of side is worked out «economic activity», that predetermine expediency of her orientation at placing into places that own corresponding qualities. Dividing of factors of placing of economic activity offers into internal (to that corresponding properties of side behave «economic activity») and external (corresponding properties of side are a «place»). Reasonably, that the state of environment can come forward in quality of factor of placing for the types of economic activity with high requirements to the cleanness of environment, high-performance formation of contaminations at the production of the mobile blessing, high-performance formation of contaminations in the conditions of compensative strategy ecologically sustainable economic development. It is well-proven that for the types of economic activity with high requirements to the cleanness of environment placed possible placing there are ecologically clean localities. Thus, it will be needed to be able a potential businessman correctly to expect the additional funds of production of goods (charges on loss prevention from influence of muddy environment, expense on indemnification of losses from influence of muddy environment and loss from influence of muddy environment) in case of placing in not ideal, from the point of view of cleanness of environment, place. Reasonably, that for the types of economic activity high-performance formation of contaminations placed of the possible placing is to territory with the liberal requirements of the state and local communities to influence of economic activity on a natural environment. Thus, it will be needed clearly to count additional charges a potential investor on prevention of contamination of environment (charges on prevention of formation of contaminations and expense on prevention of contamination of environment by already well-educated contaminations) in case of placing in not ideal, from the point of view of freedom of contamination of environment, place. It is well-proven that for the types of economic activity high-performance contamination of environment placed possible placing there are localities with possibility of cheap prevention of contamination of environment (on new and already existent there sources) within the framework of compensative strategy. Thus, it will be needed clearly to count charges a potential investor on realization of events in relation to prevention of contamination of environment (on new and already existent in a region sources) and to form the optimal (the cheapest) program of indemnification of the contamination predefined by the new placing or expansion existing. Reasonably, that from the point of view of power and communities of various territorial units most attractive will be a situation of orientation on the types of economic activity with high requirements to the cleanness of environment with the simultaneous controlling of their negative influence on quality of environment. Such approach, though creates the risk of worsening of ecological situation, but assists to economic development. Further scientific researches offer to carry out in direction forming of informative packages of data in a regional cut for the types of economic activity, where contamination of environment is the factor of placing, and also in direction of development of mechanisms ecologically sustainable economic development in a region.

Key words: factor of placing, contamination of environment, economic activity, mobile goods, sustainable development.

Стадницький Ю. І. Состояние окружающей среды как фактор размещения хозяйственной деятельности.

Разработана схема формирования свойств стороны «хозяйственная деятельность», которые предопределяют целесообразность ее ориентации при размещении на места, которые владеют соответствующими качествами. Предложено деление факторов размещения хозяйственной деятельности на внутренние (к которым относятся соответствующие свойства стороны «хозяйственная деятельность») и внешние (соответствующие свойства стороны «место»). Обоснованно, что состояние окружающей среды может выступать в качестве фактора размещения для видов хозяйственной деятельности с высокими требованиями к чистоте окружающей среды,

с высокими показателями образования загрязнений при производстве мобильных благ, с высокими показателями образования загрязнений в условиях компенсационной стратегии экологически устойчивого хозяйственного развития. Предложены дальнейшие научные исследования осуществлять в направлении формирования информационных пакетов данных в региональном разрезе для видов хозяйственной деятельности, где загрязнение окружающей среды является фактором размещения, а также в направлении разработки механизмов экологически устойчивого хозяйственного развития в регионе.

Ключевые слова: фактор размещения, загрязнение окружающей среды, хозяйственная деятельность, мобильные блага, устойчивое развитие.

Борщевський В.В. Вплив інституційних дисфункцій на ефективність використання соціально-економічного потенціалу розвитку сільських територій.

Досліджено основні інституційні дисфункції в контексті ефективності використання соціально-економічного потенціалу розвитку сільських територій України. Проаналізовано теоретико-методологічні засади формування та укорінення цих інституційних дисфункцій, насамперед «інституційних пасток», «інституційних мутацій», «мімікрії інститутів» та «аномії інститутів». Виявлено їх взаємозв'язок з наявними феноменами «інституційного вакууму», «інституційних розривів», «інституційних ям» та «анти-інститутів». Описано деструктивний вплив інституційних дисфункцій на ефективність використання соціально-економічного потенціалу розвитку сільських територій. Простежено генезу формування на сільських територіях «інституційних пасток»: «корупції», «ілегалізації» та «самореалізованих песимістичних очікувань» під впливом дії «інституційного вакууму», «інституційних розривів», «інституційних ям» та «анти-інститутів». Запропоновано засоби мінімізації деструктивного впливу виявлених інституційних дисфункцій на розвиток сільських територій України. Описано інструменти, спроможні забезпечити підвищення ефективності використання їх соціально-економічного потенціалу. Окреслено пріоритетні напрями укорінення виявлених інституційних дисфункцій на основі розвитку інститутів інноваційної інфраструктури аграрного ринку, місцевого самоврядування на сільських територіях, сільського підприємництва та освіти.

Ключові слова: інституційні дисфункції, сільські території, соціально-економічний потенціал, ефективність.

Borshchevskyy V. V. Influence of institutional dysfunctions on the efficiency of use of socio-economic potential of the rural areas development.

The basic institutional dysfunctions in the context of their influence on the efficiency of social and economic potential of development of the rural areas of Ukraine are investigated. The theoretical and methodological principles of forming and deep-rooting the main institutional dysfunctions are analyzed. The special attention is paid to the «institutional traps» (steady inefficient institutions which reduce transactional costs of their participants, but increase these costs for the economy in general), «institutional mutations» and «mimicry of institutions» (partial or complete change of the internal target orientation of the institute while maintaining its «outer shell»), «anomie of the institutions» (weakening and incompleteness of the institution, decrease of the real importance of the rules that it support).

It was found the obvious dependence of the described institutional dysfunctions on the presence in the economic space of the country such institutional gaps as: «institutional vacuum» (lack of institutions and norms required for the proper regulation of the economy), «institutional ruptures» (regulatory disparities between adjacent institutions or institutional levels), «institutional pits» (the part of the institutional space in which there is a simultaneous need of institutional changes but there are no institutional mechanisms of such changes), «anti-institutions» (norms that does not comply with the spirit of particular institutional environment and rules of economic behavior).

The examples of the destructive influence of the institutional dysfunctions on the efficiency of using the potential of social and economic development of rural areas of Ukraine are proposed. In particular, the attention focuses on the significant decrease of labor productivity and falling of profitability of agricultural production under the influence of the «institutional traps», «institutional mutations», «institutional anomie» and «mimicry of institutions».

The reasons for the emergence of the major institutional dysfunction in the rural economy are identified. In particular, the genesis of formatting of the institutional «corruption trap», «illegalization trap» and «trap of self-implementing pessimistic expectations» under the influence of the «institutional vacuum», «institutional ruptures», «institutional pits» and «anti-institutions» that cause the lack of control of the local government, destroy the sound competition in the rural economy, decrease the quality of human and social capital of the village, demoralization of the rural society is traced.

Means of minimizing the destructive impact of the institutional dysfunctions on the efficiency of using the potential of social and economic development of rural areas of Ukraine are proposed. This primarily refers to blocking the reasons that lead to the producing of the institutional «corruption trap», «illegalization trap» and «trap of self-implementing pessimistic expectations» in rural areas. In addition, directions of forming in the rural economy of a number of institutions that can to compete with «institutional traps» are outlined. These institutions will ensure for their participants smaller transaction costs than under conditions of the «institutional traps» and destroying these traps. Agricultural clusters and agro-industrial parks may be the examples of such institutions.

The tools that can ensure the efficient use of the socio-economic potential of Ukraine rural areas on the basis of development of the local self-government village institutions, rural entrepreneurship, education and health protection of the rural residents are described.

Key words: institutional dysfunctions, rural areas, socio-economic potential, efficiency.

Борщевский В. В. Влияние институциональных дисфункций на эффективность использования социально-экономического потенциала развития сельских территорий.

Исследованы основные институциональные дисфункции в контексте эффективности использования социально-экономического потенциала развития сельских территорий Украины. Проанализированы теоретико-методологические основы формирования и укоренения этих институциональных дисфункций, в первую очередь «институциональных ловушек», институциональных «мутаций», «мимикрии» институтов и «аномии» институтов. Устанавливается их взаимосвязь с имеющимися «институциональным вакуумом», институциональными «разрывами», институциональными «ямами» и «анти-институтами». Описано деструктивное влияние институциональных дисфункций на эффективность использования социально-экономического потенциала развития сельских территорий. Прослежен генезис формирования на сельских территориях «институциональных ловушек»: «коррупции», «иллегализации» и «самореализующихся пессимистических ожиданий» под воздействием «институционального вакуума», «институциональных разрывов», «институциональных ям» и «анти-институтов». Предложены средства минимизации деструктивного влияния обнаруженных институциональных дисфункций на развитие сельских территорий Украины. Описаны инструменты, способные обеспечить повышение эффективности использования их социально-экономического потенциала. Определены приоритетные направления искоренения выявленных институциональных дисфункций на основе развития институтов инновационной инфраструктуры аграрного рынка, местного самоуправления на сельских территориях, сельского предпринимательства и образования.

Ключевые слова: институциональные дисфункции, сельские территории, социально-экономический потенциал, эффективность.

Прутула Х.М. Особливості ідентифікації сільських територій України в умовах чинної адміністративно-територіальної системи.

Констатовано, що в Україні досі не визначено і законодавчо не закріплено статус сільських територій, не окреслено територію юрисдикції кожної сільської територіальної громади, не сформовано економічну базу та загалом інституційне середовище розвитку сільських територій. Обґрунтовано нагальність здійснення реформи інститутів державної влади, реформи місцевого самоуправління (максимальна децентралізація) та територіальної реформи, що стане передумовою забезпечення самодостатнього розвитку сільських територій та забезпечить успішне проведення адміністративно-територіальної реформи. В рамках адміністративно-територіального підходу досліджено, що складовими сільської території є її територіальна громада, сільське поселення (село чи селище) зі всіма облаштованими у ньому об'єктами житлового, соціального, виробничого призначення і відповідною інфраструктурою та землі і споруди за межами населеного пункту, що згідно з чинним законодавством належать мешканцям чи всій територіальній громаді певної території. Доведено необхідність кардинальних якісних змін у чинній адміністративно-територіальній системі країни, що дозволять забезпечити базові стандарти життя і визначений набір обов'язкових послуг сільському населенню та покращити фінансове забезпечення на місцях.

Ключові слова: сільська територія, адміністративно-територіальна система, територіальна громада, сільське поселення, землі комунальної власності.

Prytula K. M. Features of identification of Ukrainian rural areas under conditions of the existing administrative-territorial system.

An important component of European rural development policy is to expand the capacity of local communities to solve the current needs of the territory, which increases the efficiency of the management of their development. Accordingly, the European practice of local government suggests that the local community can deal with all the available land on its territory.

It is stated in the article that status of rural areas has not yet been determined and not legally secured in Ukraine. Besides, the area of jurisdiction of each rural communities has not been outlined; their economic base has not been formed as institutional framework of rural development.

The aim of the paper is to identify rural areas within the existing administrative-territorial system.

The author believes that the successful conduct of the administrative-territorial reform will be provided by the reform of institutions of state power, the reform of local self-government (maximum decentralization) and territorial reform, which would be a precondition for sustainable development of rural areas. As part of this reform is necessity to define the territory of jurisdiction of each rural communities. Implementing the European practice of local government, local community should have at its disposal all the available land on its territory. In this case, the community should give a maximum capacity of powers and functions, enabling it to solve the problem for most areas.

Current legislation states that all categories of land (excluding land defense, which are allowed in public ownership) can be in state, municipal and private property. That is, a priori, local community is entitled to have all types of land, and this right is not restricted by the space outside the settlement.

According to the administrative-territorial approach the components of rural area are: its local community, rural settlement (village or settlement) with all the equipped it residential, social, industrial purposes and the proper infrastructure and land and buildings outside the settlement, which under the law belong to residents or territorial communities throughout the area.

Vagueness of the concept of rural areas in national legislation, incomplete process of separation of state and municipal property, heterogeneity in the development of rural areas,

can not ensure the use of all available resources in its territory in order to ensure sustainable development. Existing opportunities of rural areas are limited. The weakness of the economic and financial base of villages and towns makes the activities of local government ineffective. The provision of basic standard of living and a certain set of mandatory services to the rural population needs proper financial support, which therefore requires fundamental and qualitative changes in the existing administrative-territorial system.

Key words: area, administrative-territorial system, local community, rural village, communal lands.

Притула К. М. Особенности идентификации сельских территорий Украины в условиях существующей административно-территориальной системы.

Констатировано, что в Украине до сих пор не определен и законодательно не закреплён статус сельских территорий, не очерчена территория юрисдикции каждой сельской территориальной общины, не сформирована экономическая база и, в общем, институциональная среда развития сельских территорий. Обоснована безотлагательность реформы институтов государственной власти, реформы местного самоуправления (максимальная децентрализация) и территориальной реформы, что станет предпосылкой обеспечения самодостаточного развития сельских территорий и обеспечит успешное проведение административно-территориальной реформы. В рамках административно-территориального подхода исследовано, что составляющими сельской территории является её территориальная община, сельское поселение (село или посёлок) со всеми обустроенными в нём объектами жилищного, социального, производственного назначения и соответствующей инфраструктурой и земли и сооружения за пределами населённого пункта, которые согласно действующему законодательству, принадлежат жителям или всей территориальной общине данной территории. Доказана необходимость кардинальных качественных изменений в существующей административно-территориальной системе страны, которые позволят обеспечить базовые стандарты жизни и определённый набор обязательных услуг сельскому населению и улучшить финансовое обеспечение на местах.

Ключевые слова: сельская территория, административно-территориальная система, территориальная община, сельское поселение, земли коммунальной собственности.

Куліш І.М. Напрями підвищення конкурентоспроможності сільських територій: інноваційний контекст.

Розглянуто основні напрями підвищення конкурентоспроможності сільських територій України. Наголошено, що в нинішніх умовах запорукою цього є наявність інноваційної складової розвитку території. Виділено переваги для сільських територій, що забезпечує науково-технічний прогрес. Проаналізовано резерви інноваційності сільських територій України і визначено, що серед них найпопулярнішими, з огляду на світовий попит, є виробництво органічної сільськогосподарської продукції та сільський туризм. Відзначено, що виробництво органічної сільськогосподарської продукції за вітчизняними критеріями не можна віднести до інновації. На підставі «Керівництва Осло», виділені чинники, що належать до цілей і результатів інновацій для виробництва органічних продуктів, на підставі цього доведена інноваційність такої діяльності. Показано здобутки вітчизняної науки, спрямовані на створення нових сортів рослин і порід тварин. Підкреслений слабкий зв'язок між науковими установами та сільськогосподарськими виробниками. Наголошено на необхідності здійснення на державному рівні постійного моніторингу інновацій на сільських територіях у світі та створення умов для їх впровадження в Україні.

Ключові слова: сільські території, інноваційність, конкурентоспроможність, соціально-економічний розвиток, Керівництво Осло.

Kulich I. M. Directions of increasing of competitiveness of rural areas: innovative context.

The article considers the dependence of competitiveness of rural territories of Ukraine on their innovation capabilities. The basic directions of increase of competitiveness of rural Ukraine are shown. Under the urbanization of rural areas one should understand their transition to a qualitatively new format of life, which involves aligning opportunity of peasants and townspeople while preserving differences in the nature of the work. Was emphasized that in the present context the key to of this is the availability of an innovative component of the area. Benefits for of rural territories, that are provided by scientific and technical progress are highlighted. It is proved that science and technology are the cause of reducing the number of persons employed in agriculture, and hence the rural population. Decrease in rural population does not mean the stagnation of rural areas. It is shown that without proper economic factors of social organization innovative development are ineffective. Was determined that the competitiveness of rural territories of is formed only in a harmonious combination of scientific, technological, institutional and human aspects. In today's environment of limited financial resources that could potentially be used for the development of rural territories Ukraine, is problematic to carry out innovations by introducing new technologies and procurement the latest technology, the acquisition of elite seed material, and so it makes sense to give primary priority to areas that are insufficiently developed whose economic activities are related to rural areas that do not require large investments. For this purpose analysis of reserves of innovativeness of rural territories of Ukraine are made and determined that the most popular among them, due to global demand, is the production of organic agricultural products and rural tourism. Global trend of comparison of the performance with environmental component of agricultural production is noted. It is proved that by national standards, organic production can not be attributed to innovation. Using Oslo Manual expirience factors that belong to the goals and outcomes of innovation for the production of organic products are allocated. Achievements of national science, aimed at creation of new plant varieties and animal breeds are shown. Weak link between research institutions and farmers is underlined. Is emphasized on the need for state-level continuous monitoring of innovation in rural areas around the world and creation of conditions for their implementation in Ukraine.

Key words: rural development, innovation, competitiveness, socio-economic development, Oslo Manual.

Кулиш И. М. Направления повышения конкурентоспособности сельских территорий: инновационный контекст.

Рассмотрены основные направления повышения конкурентоспособности сельских территорий Украины. Отмечено, что в нынешних условиях залогом этого является наличие инновационной составляющей развития территории. Выделены преимущества для сельских территорий обеспечивающиеся научно-техническим прогрессом. Проанализированы резервы инновационности сельских территорий Украины и определено, что среди них наиболее популярным, учитывая мировой спрос, является производство органической сельскохозяйственной продукции и сельский туризм. Отмечено, что производство органической продукции по отечественным критериям нельзя отнести к инновации. На основании Руководства Осло выделены факторы, которые относятся к целям и результатам инноваций для производства органических продуктов, и на этом основании доказана его инновационность. Показано достижения отечественной науки, направленные на создание новых сортов растений и пород животных. Подчеркнута слабая связь между научными учреждениями и сельскохозяйственными производителями. Отмечена необходимость осуществления на государственном уровне постоянного мониторинга инноваций на сельских территориях в мире и создание условий для их внедрения в Украине.

Ключевые слова: сельские территории, инновационность, конкурентоспособность, социально-экономическое развитие, Руководство Осло.

Крупін В.Є., Максименко А.О., Злидник Ю.Р. Соціально-демографічний потенціал сільських територій Західного регіону: проблеми формування та шляхи реалізації

Проаналізовано стан, тенденції та перспективи розвитку соціально-демографічного потенціалу сільських територій Західного регіону України. Представлено аналіз динаміки зміни наявного сільського населення, розраховано коефіцієнти приросту (скорочення) сільського населення за основними віковими групами. Окреслено проблеми формування освітнього рівня населення та медичного забезпечення на сільських територіях, зокрема оцінено рівень охоплення дітей дошкільною та середньою освітою, проблему формування кадрового потенціалу у сільській місцевості, забезпеченість сільських мешканців первинною медичною допомогою. Проаналізовано показники рівня зайнятості та рівня безробіття у сільській місцевості. Виявлено, що після заробітної плати, пенсії та стипендії сукупність доходів від продажу сільськогосподарської продукції та вартості спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель, займає третю позицію у структурі доходів домогосподарств сільської місцевості західних областей. Запропоновано основні напрями комплексного підходу до реалізації соціально-демографічного потенціалу сільських територій Західного регіону України.

Ключові слова: демографічні показники, рівень освіти, охорона здоров'я, зайнятість населення, сільські території, Західний регіон України

Krupin V. Y., Maksymenko A. O., Zlydnyk Y. R. Socio-demographic potential of rural areas of Western region: problems of formation and ways of implementation.

In the Western region of Ukraine, where the shares of rural population and rural areas are comparatively high, the problems of socio-economic development have common features, therefore they require to be determined and analyzed in order to ensure an effective realization of the existing potential.

The purpose of the article is to analyze current state, trends and prospects of development of socio-demographic potential in rural areas of Western region of Ukraine.

The rural population of Western Ukraine has been reducing since the achievement of independence. The proportion of age structure has changed insignificantly in the last 12 years (2000-2012). In 2012, age group of 15-64 years remained the largest. At the same time, population under 15 years has been declining.

It should be noted that the decrease rate of the economically inactive population under 15 years of age is higher compared to the age group of over 65 years old. There is a strong possibility in short-term perspective that burden on people of working age will be increasing due to growth of the share of elderly people and absence of positive growth rates of youth.

The problems of forming the educational level of the population and medical care in rural areas have been outlined in the article. Coverage of the population with preschool and secondary education has been estimated, the problem of staff development in rural areas has been emphasized upon, and provision of primary care in rural areas has been reviewed. Employment and unemployment rates in rural areas have been analyzed. In particular, employment rate of the rural population in the Western region varies and common trend hasn't been observed. As to unemployment rate in rural areas, in 2012 only three oblasts (Ivano-Frankivska, Lvivska, and Ternopil'ska oblasts) had this figure below the average national level.

Realization of socio-demographic potential of rural areas in Western Ukraine requires a comprehensive approach that will include the following main directions: 1) ensuring the development of agriculture as a priority economic activity and its transformation to market oriented; 2) activation of non-agricultural activities; 3) modernization of industrial and social infrastructure, ensuring not only quantitative growth of infrastructural objects, but also improvement of their and the quality of their services; 4) transformation of the rural population mentality through education and information policy in order to increase initiative and active participation in economic and social life on the territory of their residence.

Key words: demographic indicators, education level, healthcare, employment, rural areas, Western region of Ukraine.

Крупин В. Е., Максименко А. А., Злыдник Ю. Р. Социально-демографический потенциал сельских территорий Западного региона: проблемы формирования и пути реализации.

Проанализированы состояние, тенденции и перспективы развития социально-демографического потенциала сельских территорий Западного региона Украины. Представлен анализ динамики изменения сельского населения, рассчитаны коэффициенты прироста (сокращения) сельского населения по основным возрастным группам. Обозначены проблемы формирования образовательного уровня населения и медицинского обеспечения на сельских территориях, в частности оценен уровень охвата детей дошкольным и средним образованием, проблема формирования кадрового потенциала в сельской местности, обеспеченность сельских жителей первичной медицинской помощью. Проанализированы показатели уровня занятости и уровня безработицы в сельской местности. Обнаружено, что после заработной платы, пенсий и стипендий, совокупность доходов от продажи сельскохозяйственной продукции и стоимости потребленной продукции, полученной из личного подсобного хозяйства и от самозаготовки, занимает третью позицию в структуре доходов домохозяйств сельской местности западных областей. Предложены основные направления комплексного подхода к реализации социально-демографического потенциала сельских территорий Западного региона Украины.

Ключевые слова: демографические показатели, уровень образования, здравоохранение, занятость населения, сельские территории, Западный регион Украины.

Козоріз М.А., Сторонянська І.З. Стратегічні імперативи управління фінансами регіону.

Обґрунтовано теоретичні підходи до виокремлення такої категорії як «фінанси регіону» та визначення її цільового призначення в забезпеченні ефективного функціонування регіонів; визначення потенціальних і реальних можливостей регіонів у забезпеченні їх соціально-економічного розвитку на базі раціонального використання власного фінансового ресурсу; представлено критичний аналіз діючих на теперішній час механізмів управління фінансами регіонів і виявлення причин їх низької ефективності; обґрунтовано нові напрями забезпечення ефективного управління фінансами регіонів на основі врахування змін і можливостей, що створюються під впливом активізації інтеграційних процесів в Україні і у світовому економічному просторі. Фінанси регіону розглядаються як складова місцевих фінансів (відповідно до структури фінансової системи України) і становлять собою систему економічних відносин з приводу формування, використання та розподілу фінансових ресурсів між суб'єктами економіки в межах окремого регіону задля забезпечення його поточного функціонування та розвитку.

Ключові слова: фінанси регіону, місцеві бюджети, управління, фінансова система регіону.

Kozoriz M. A., Storonyanska I. Z. Strategic imperatives of financial management in the region.

This article provides justification of theoretical approaches to the isolation of such categories as «finance of the region» and the definition of its purpose in ensuring the effective functioning of the Regions; determination of potential and real opportunities in the region to ensure their socio-economic development based on the sustainable use of its own financial resources; a critical analysis of existing mechanisms to present financial management regions and identify the causes of low efficiency is presented; new directions to ensure effective financial management regions based on consideration of changes and opportunities created under the influence of intensification

of integration processes in Ukraine and in the world economy is justified.

Finances of regions is regarded as part of local finances (according to the structure of the financial system of Ukraine) and are a system of economic relations on the creation, use and distribution of financial resources between economic agents within a region in order to ensure its current functioning and development.

Feature of authors methodological approach to the study of finance in the region are laying their foundation and giving priority to the financial potential of the region formed over financial resources, allowing to expand the horizons of research by finances of the region, including their structure, along with the available financial resources of potential component, included along with budget potential financial capacity of the region, which is formed in the sectors of financial and non-financial corporations, households.

We prove the illegality of the use of a total approach to the implementation of national regional policy and its organization according to individual, selective approach to ensuring development of regions, due to the significant differentiation of regions of Ukraine in terms of financial and economic capacity and a set of other objective factors. Thus, the magnitude of the financial potential of the region has become an integral factor, to which should form the frame of financial relations between the state and the regions that will increase the responsibility of local authorities for the rational of formation, usage and accumulation of endogenous financial potential.

Key words: regional finance, local budgets, management, regional financial system.

Козориз М. А., Сторонянская И. З. Стратегические императивы управления финансами региона.

Обоснованы теоретические подходы к выделению такой категории, как «финансы региона» и определение ее целевого назначения в обеспечении эффективного функционирования регионов; определение потенциальных и реальных возможностей регионов в обеспечении их социально-экономического развития на базе рационального использования собственного финансового ресурса; представлен критический анализ действующих в настоящее время механизмов управления финансами регионов и выявления причин их низкой эффективности; обоснованы новые направления обеспечения эффективного управления финансами регионов на основе учета изменений и возможностей, создаваемых под влиянием активизации интеграционных процессов в Украине и в мировом экономическом пространстве. Финансы региона рассматриваются как составляющая местных финансов (в соответствии со структурой финансовой системы Украины) и представляют собой систему экономических отношений по поводу формирования, использования и распределения финансовых ресурсов между субъектами экономики в рамках отдельного региона с целью обеспечения его текущего функционирования и развития.

Ключевые слова: финансы региона, местные бюджеты, управление, финансовая система региона.

Возняк Г.В. Бюджетні механізми підтримки розвитку регіонів в умовах модернізації економіки України.

Розглянуто наявні механізми формування та реалізації бюджетної політики регіонального розвитку. Визначено їх структурні елементи та подано характеристику. Висвітлено стан бюджетних механізмів підтримки регіонального розвитку, джерелами фінансування яких є Державний і місцеві бюджети. Розглянуто поточні проблеми пошуку та акумулювання фінансових ресурсів у рамках бюджетного забезпечення регіонального розвитку. Зроблено акцент на субвенціях, державних цільових програмах, державних гарантіях і Державному фонді регіонального розвитку (ДФРР) як ключових бюджетних механізмах підтримки розвитку регіонів. Доведено, що процесу виділення субвенцій притаманне «латентне управління з центру», недосконала процедура розподілу

бюджетних коштів і надмірна розпорошеність субвенцій; реалізація державних програм розвитку регіонів супроводжується неузгодженістю галузевих і регіональних інституцій, а порядок використання коштів ДФРР має низку недоліків. Сформульовано рекомендації щодо оптимізації наявних і пошуку потенційних джерел фінансових ресурсів задля забезпечення регіонального розвитку.

Ключові слова: бюджетні механізми, розвиток регіонів, Державний бюджет, місцеві бюджети, субвенції, цільові програми.

Voznyak H. V. Budget mechanisms of support of regional development in conditions of modernization of Ukraine's economy.

In the article the existing mechanisms of formation and implementation of the budget of regional development policy were reviewed. Their structural elements are determined and characteristics are presented. The state budget mechanisms of support of regional development which funding sources are state and local budgets. We consider the current problems of finding and accumulation of financial resources in the budget for regional development. The paper emphasis on subventions, state targeted programs, government guarantees and the State Regional Development Fund as a key budget support mechanisms of regional development.

It is proved that for the process of allocating subsidies is inherent «latent management from center», imperfect budget allocation procedure and excessive dispersion of subsidies; implementation of state programs of regional development is accompanied by lack of coordination of sectoral and regional institutions, and the use of funds of the State Regional Development Fund contains a number of shortcomings.

A number of recommendations on optimization of existing and search potential sources of the financial resources to ensure regional development is formulated. Thus, in the direction of improvement of the procedure of formation of funds of the State Regional Development Fund is advisable to establish an indicative amount of fund in policy documents of the government in the medium term with restraint adjustment of indicators no more than 10%, and the allocation of the fund is appropriate to use the index method of distribution that will ensure transparency of the procedure. In order to facilitate the flow of financial resources to the regions it is advisable to initiate the introduction of competitive selection procedure of proposals from local communities to obtain subsidies for social and economic development.

Prospects for further research in this area is the question of fiscal decentralization, analytical research of budget mechanisms of regional development, which funding sources are local budgets.

Key words: budget mechanisms, regional development, state budget, local budgets, grants, targeted programs.

Возняк Г. В. Бюджетные механизмы поддержки развития регионов в условиях модернизации экономики Украины.

Проведен анализ существующих механизмов формирования и реализации бюджетной политики регионального развития. Изучены их структурные элементы и дана их характеристика. Более глубоко исследованы финансовые механизмы, которые реализуются за счет Государственного бюджета. Исследованы существующие проблемы мобилизации финансовых ресурсов в рамках бюджетного обеспечения. Детально рассмотрены: субвенции, бюджетные программы и функционирование Государственного фонда регионального развития как ключевые механизмы поддержки развития регионов. Обосновано, что процесс распределения субвенций характеризуется несовершенной процедурой распределения бюджетных средств, неэффективным использованием субвенций; реализация государственных программ развития регионов сопровождается несогласованностью секторальных и региональных институций, а порядок использования средств Государственного фонда регионального нельзя считать совершенным. Сделан ряд предложений, реализация которых позволит оптимизировать существующие источники финансовых средств.

Ключевые слова: бюджетные механизмы, развитие регионов, государственный бюджет, местные бюджеты, субвенции, государственные программы.

Ишук С.О. Інвестиційний процес і перспективи розвитку виробничої сфери у Західному регіоні України.

Обґрунтовано критерії вибору пріоритетних напрямів капіталовкладень у регіоні через призму показників ефективності інвестиційного процесу. Проведено багатофакторну оцінку впливу структурних трансформацій, прогнозованих у галузевому розрізі, на економіку областей Західного регіону України і побудовано оптимізовану структуру інвестицій в основний капітал регіону за видами економічної діяльності. Розроблено й апробовано методичний інструментарій оптимізації структури джерел фінансування капітальних інвестицій. Висвітлено новий методологічний підхід до визначення напрямів оновлення основного капіталу за результатами інтегрального оцінювання його стану, руху й ефективності використання. Окреслено проблемні питання і перспективні умови функціонування підприємств виробничої сфери в Західному регіоні. Запропоновано низку практичних заходів, спрямованих на забезпечення подальшого розвитку промисловості, транспорту і будівництва в регіоні.

Ключові слова: інвестиції, ефективність, критерії, оптимізація, основний капітал, оновлення, виробнича сфера, розвиток.

Ishchuk S. O. Investment process and prospects of development of the industrial sector in the Western Region of Ukraine.

In the conditions of overcoming the consequences of the socio-political crisis in Ukraine, one of the most important problems hindering the development of the national economy, is an insufficient amount of investment resources attracted in national economy and, above all, in the real sector. The solution to this urgent problem lies in finding reliable sources for financing the investments with their consequent effective use for revival of business activities in all regions of Ukraine. Hence the article is devoted to the determination of dynamics and key trends of investment process in the Western region, as well as to outline the prospects of the development of the industrial sector of Lviv region, in particular in terms of deepening European integration of Ukraine. In this context, the criteria for selecting the priority directions of investment in the region have been grounded through the prism of investment activities indicators. A multifactorial assessment of the impact of structural transformations, forecasted in the branch cut, on the economy of Western region of Ukraine has been conducted, and the optimized structure of investments into fixed capital of the region has been constructed by types of economic activities. Methodological tools to optimize the structure of the sources of capital investment financing, based on the use of elimination method, particularly the method of chain substitutions, have been developed and tested at the level of the Lviv region, which allows to determine the influence of each of the sources of investment resources on the investment profitability.

A new methodological approach to the evaluation of the core capital of the region has been proposed. The basis of the methodology lies on the system of economic and mathematical models for the determination of total and partial integral indices, characterizing the state, reproduction and the level of use of the core capital. According to the results of the calculations, trends of partial integral indices are compared, and tendentious lag (both in all Ukraine and in the Western region) of movement integral index values from the values of indicators of economic status and of core capital effectiveness, has been found. It was proven that inadequate general level of capital renovation was the result of extensive investment process.

The problematic issues and promising operating conditions for industrial sector in the Western region have been outlined, and a number of practical measures to ensure the further development of the industrial, transportation and construction companies have been proposed. The necessity of creating regional public data base (in the form of interactive catalog or registry) of the current and potential modernization projects, which will present comprehensive information on needs in

the resources with precise indication of their volumes, the nomenclature (for capital resources), assortment (for materials), qualifications (for labour), has been proved. The introduction of this approach of inter-sectoral interactions into the practice will solve the complex problems of ensuring the development and increasing of competitiveness of economic activities, belonging to the production sphere of the region, i.e. industry, transport and construction.

Key words: investment, efficiency, criteria, optimization, fixed capital, renewal, industrial sector, development.

Ищук С. А. Инвестиционный процесс и перспективы развития производственной сферы в Западном регионе Украины.

Обоснованы критерии выбора приоритетных направлений капиталовложений в регионе сквозь призму эффективности инвестиционного процесса. Проведена многофакторная оценка воздействия структурных преобразований, прогнозируемых в отраслевом срезе, на экономику областей Западного региона Украины и построена оптимизированная структура инвестиций в основной капитал региона по видам экономической деятельности. Разработан и апробирован методический инструментарий оптимизации структуры источников финансирования капитальных инвестиций. Представлен новый методологический подход к определению направлений обновления основного капитала по результатам интегрального оценивания его состояния, движения и эффективности. Очерчены проблемные вопросы и перспективные условия функционирования предприятий производственной сферы в Западном регионе. Предложен ряд практических мероприятий, направленных на обеспечение дальнейшего развития промышленности, транспорта и строительства в регионе.

Ключевые слова: инвестиции, эффективность, критерии, оптимизация, основной капитал, обновление, производственная сфера, развитие.

Сторонянська І.З., Пелехатий А.О. Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у контексті адміністративно-територіальної реформи.

Розглянуто питання фінансового забезпечення розвитку територіальних громад крізь призму реалізації адміністративно-територіальної реформи. Визначено основні перешкоди для досягнення ефективності фінансового забезпечення розвитку територіальних громад. Досліджено структуру доходів місцевих бюджетів Львівської області за 2001-2013 рр. Визначено засадничі положення концепції забезпечення фінансової спроможності територіальних громад. Розглянуто запропоновані урядом України кроки щодо зміни податкової системи та міжбюджетних відносин, спрямованих на децентралізацію державних фінансів. Обґрунтовано необхідність досягнення фінансової спроможності територіальних громад, що забезпечить перенесення основної ваги управлінського процесу на місцевий рівень. Запропоновано нарощення обсягів небюджетних фінансових ресурсів, що впливатимуть на підвищення інвестиційної активності територіальної громади. Визначено першочергові завдання парламенту, що створюють підґрунтя до більшій якості і обґрунтованого планування розвитку територій.

Ключові слова: фінансове забезпечення розвитку територіальних громад, адміністративно-територіальна реформа, міжбюджетні трансферти, децентралізація, місцеві фінанси.

Storonyanska I. Z., Pelekhatty A. O. Financial support of the development of local communities in the context of the administrative-territorial reform.

The main obstacles to achieve efficiency in financial provision of local communities development namely the discrepancy in the revenue base of local budgets and assigned goals to improve their financial capacity; lack of incentives for efficient use their own financial capacity; differentiation of local communities in terms of budgetary provision; vertical and horizontal

imbalances in local budgets in the region; negligible expenditures of local budgets on development of territories; imperfect mechanism of payments of the State Treasury budget that are carried out by local authorities.

The structure of revenues of local budgets of Lviv Oblast, in 2001-2013 pp. is investigated. Conclusions are done that paternalistic expectations at the local level are caused by the application of the principle of «according to needs» while targeting state transfers for financing the existing network of budgetary institutions without estimation of expediency and effectiveness of social functioning as well as lack of real impact of local government on tax base, rates, rules of administration, that are defined at the central level.

The basic concepts of financial sustainability of local communities are defined, which include: strengthening the financial independence of local communities and regions of local budgets; rejection of the paternalistic model of relations between the center and the regions and stimulation of an effective use their own financial capacity of local communities; ensure the effectiveness of intergovernmental relations; increase of the volume of investment-related expenditure.

Steps proposed by Government of Ukraine regarding changes in tax system and intergovernmental relations aimed at decentralization of public finances are considered. The necessity of achieving financial capacity of local communities that will ensure the transfer of basic weight of management process on the local level is explained. The volume of increase of non-budgetary financial resources that will affect the increase of investment activity of local community is proposed. Was determined that the achievement of financial independence is impossible without transformation of local communities to the beneficial owners of public property, including forests and lands. Priorities for Parliament, which will create the foundation for of more qualitative and development planning are identified.

Key words: financial support of local communities, administrative-territorial reform, intergovernmental transfers, decentralization, local finances.

Сторонянская И. З., Пелехатый А. А. Финансовое обеспечение развития территориальных общин в контексте административно-территориальной реформы.

Рассмотрены вопросы финансового обеспечения развития территориальных общин сквозь призму реализации административно-территориальной реформы. Определены основные препятствия для достижения эффективности финансового обеспечения развития территориальных общин. Исследована структура доходов местных бюджетов Львовской области за 2001-2013 гг. Определены основные положения концепции обеспечения финансовой состоятельности территориальных общин. Рассмотрены предложенные правительством Украины шаги по изменению налоговой системы и межбюджетных отношений, направленных на децентрализацию государственных финансов. Обоснована необходимость достижения финансовой состоятельности территориальных общин, что обеспечит перенос основной тяжести управленческого процесса на местный уровень. Предложено наращивание объемов внебюджетных финансовых ресурсов, которые будут влиять на повышение инвестиционной активности территориальной общины. Определены первоочередные задачи парламента, которые создадут основу к более качественному и обоснованному планированию развития территорий.

Ключевые слова: финансовое обеспечение развития территориальных общин, административно-территориальная реформа, межбюджетные трансферты, децентрализация, местные финансы.

Мікула Н.А., Цибульська Ю.О., Цісінська О.Б. Механізми забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі.

Окреслено теоретичні засади розробки механізмів забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі. Зокрема, узагальнено підходи до сутності транскордонного простору та конкурентоспроможності в транскордонному просторі.

Акцентується увага на необхідності побудови спільних і зближенні наявних механізмів забезпечення конкурентоспроможності у транскордонному просторі та ролі влади в цих процесах. Виявлено, що забезпечення конкурентоспроможності у транскордонному просторі відбуватиметься шляхом запозичення чи поширення дії наявних механізмів конкурентоспроможності з / на сусідні території або / та формування нових спільних механізмів у транскордонному регіоні для набуття останнім конкурентних переваг. Так, у статті пропонується підхід до забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі шляхом конвергенції правових та організаційно-економічних механізмів забезпечення конкурентоспроможності з кожного боку кордону.

Ключові слова: транскордонний простір, конкурентоспроможність, механізм, механізми забезпечення конкурентоспроможності.

Mikula N. A., Tsybulska Y. O., Tsisinska O. B. Mechanisms of the competitiveness ensuring in the cross-border space.

Boundary regions of neighboring countries combine their efforts towards the development of common or coordination of existing mechanisms of competitiveness ensuring in the struggle for human resources for investment and business in cross-border space. However, such existing problems of cross-border actors' interactions as differences in legislation, inappropriate infrastructure and lack of close cooperation between cross-border actors, leads to the low level of cross-border cooperation, which in turn leads to the outflow of labor for permanent residence in other countries, location of business and investments in other countries or "central" regions of the state – all this deepens the gap in the socio-economic development of the border regions. Theoretical, methodological and methodical approaches to the research and development of mechanisms of competitiveness ensuring in the cross-border space remain under-developed, that confirm the relevance and necessity of the researches in this area.

The purpose of this article is to outline the theoretical foundations of the development of mechanisms to ensure competitiveness in the cross-border space.

The theoretical basis for the development of the mechanisms for the cross-border space competitiveness ensuring is outlined in the article. Particularly, the approaches to the essence of cross-border space and competitiveness in the cross-border space are generalized. Special attention is focused on the need to development of new and convergence of the existing mechanisms to ensure the competitiveness in the cross-border space and the role of government in these processes. The competitiveness of cross-border area will be ensured through borrowing or the extension of existing mechanisms competitiveness from/to neighboring areas and/or the formation of joint mechanisms in cross-border region for the appearance of the competitive advantage. Thus, the approach to competitiveness ensuring in the cross-border space through the convergence of legal, organizational and economic mechanisms of competitiveness ensuring from each side of the border is proposed in the article.

The decrease of the differentiation in the level of economic development and harmonization of legislation will facilitate the growth of cross-border mobility of the inhabitants of the cross-border region, the emergence of joint ventures and business infrastructure elements, as well as this will enhance cross-border cooperation. Particularly important in these processes is the role of authorities of all levels. Effective cooperation of regional authorities and local self-governing authorities from different sides of the border would create conditions for raising funds from international funds and donor organizations for their further investment in the development of the cross-border region, for the continuous learning process of whole actors of cross-border cooperation and other institutions involved in the development of the region, for the formation of organizational and information infrastructure for interaction of authorities, regional or local development agencies from cross-border region through the creation of a single institutional mechanism, as well as will facilitate the development of informational materials and presentations about the cross-border region and various international events to improve its international

image and intensify cross-border cooperation to promote fundraising from international private investors and organizations, etc.

Key words: cross-border space, competitiveness, mechanism, mechanisms of competitiveness ensuring.

Микула Н. А., Цыбульская Ю. О., Цисинская О. Б. Механизмы обеспечения конкурентоспособности в трансграничном пространстве.

Обозначены теоретические основы разработки механизмов обеспечения конкурентоспособности в трансграничном пространстве. В частности, обобщены подходы к сущности трансграничного пространства и конкурентоспособности в трансграничном пространстве. Акцентируется внимание на необходимости формирования общих и сближении имеющихся механизмов обеспечения конкурентоспособности в трансграничном пространстве и роли власти в этих процессах. Выявлено, что обеспечение конкурентоспособности в трансграничном пространстве будет происходить путем заимствования или распространения действия существующих механизмов конкурентоспособности из/на соседние территории и /или формирования общих механизмов в трансграничном регионе для приобретения последним конкурентных преимуществ. Так, в статье предлагается подход к обеспечению конкурентоспособности в трансграничном пространстве путем конвергенции правовых и организационно-экономических механизмов обеспечения конкурентоспособности с каждой стороны границы.

Ключевые слова: трансграничное пространство, конкурентоспособность, механизм, механизмы обеспечения конкурентоспособности.

Тимечко І.Р., Матвеев Є.Е.Форми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі

Розглянуто форми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі. Відзначено важливість трансакційних витрат при виборі моделі транскордонної взаємодії. Обґрунтовано, що економічні умови, у т. ч. інституційне середовище, впливатимуть на рівень трансакційних витрат, чим спонукатимуть до вибору найефективніших, з точки зору учасників, форм транскордонної взаємодії, що, своєю чергою, змінюватимуть інституційне середовище. Зазначено, що вибір форми взаємодії переважно вирішується обоюдною згодою усіх учасників, що, проте, не виключає примусу однією зі сторін з метою добитися згоди іншої сторони. Вказано, що вибір форми транскордонної взаємодії є обмежено раціональним через складність передбачення майбутнього, неналежний рівень поінформованості та неадекватне трактування наявної інформації, що загалом може призводити до помилкових рішень.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, форми транскордонного співробітництва, учасники транскордонного співробітництва, транскордонний простір, локалізація транскордонного ринку, моделі транскордонної взаємодії, трансакційні витрати, інституційне середовище

Tymechko I. R., Matvuyeyev Y. E. Forms of interaction of economic actors in the cross-border space.

The development of cross-border cooperation has shown that current cross-border cooperation forms do not allow to perform all tasks. It makes condition for new forms emerging, and each form should be created and operate according to special procedures.

The aim of the paper is describing the forms of interaction of economic actors in the cross-border space and presenting the main characteristics of that forms.

Many different forms of interaction are used in the cross-border cooperation. List of used forms depends on the chosen model of cross-border interaction. Each interaction form requires some transaction costs. Economic actors select the most effective models of interaction among

interchangeable models. The effectiveness of the cross-border cooperation models should be evaluated by transaction costs.

Selection of the cross-border interaction model is based on a comparison of total transaction costs for different combinations of the used forms of interaction. The high variability of transaction costs for cross-border interaction causes a change of feasibility of cross-border cooperation, and it influence on the territorial localization of cross-border market.

The interaction in cross-border area is realized by economic actors of cross-border market, central and regional authorities, and international organizations. It forms a particular institutional environment. The transformation of the institutional environment of neighboring countries can both facilitate and hinder the process of cooperation in cross-border area.

Formation and development of effective cross-border interactions in Ukraine depends on the institutional environment. Today institutional environment of cross-border cooperation are not similar in different parts of the Ukrainian border. During the direct interaction the subjects of cross-border markets, in addition to general obstacles, faced with specific obstacles: customs and other charges; restrictions applicable to the movement of goods across the border; different legal, tax and customs systems, different opportunities to use allowance and privileges according to the regional and national legislation of neighboring countries; different quality of regional infrastructure etc.

Economic conditions, including institutional environment, influence the level of transaction costs. It promotes selecting the most effective forms (according to cross-border cooperation participants viewpoint), which in turn changes the institutional environment.

Cross-border cooperation participants follow certain interaction rules only on their own accord. Selection of the cross-border interaction forms usually are resolved by mutual agreement of all the participants. However, sometimes one participant forces other participants for achieving their consent.

Selection of cross-border interaction forms is bounded rational because rationality of the cross-border economic actors is limited by the information they have, the cognitive limitations of their minds, and the finite amount of time they have to make a decision.

Key words: cross-border cooperation, forms of cross-border cooperation, participants of cross-border cooperation, cross-border space, the localization of cross-border market, models of cross-border interaction, transaction costs, institutional environment.

Тимечко И. Р., Матвеев Е. Э. Формы взаимодействия субъектов экономических отношений в трансграничном пространстве.

Рассмотрены формы взаимодействия субъектов экономических отношений в трансграничном пространстве. Отмечена важность транзакционных издержек при выборе модели трансграничного взаимодействия. Обосновано, что экономические условия, в т. ч. институциональная среда, влияют на уровень транзакционных издержек, чем побуждают к выбору эффективных, с точки зрения участников, форм трансграничного взаимодействия, что в свою очередь меняет институциональную среду. Отмечено, что выбор формы взаимодействия преимущественно решается по обоюдному согласию всех участников, что, однако, не исключает принуждения с одной стороны с целью добиться согласия другой стороны. Указано, что выбор формы трансграничного взаимодействия является ограниченно рациональным из-за сложности предсказания будущего, ненадлежащего уровня осведомленности и неадекватной трактовки существующей информации, что в совокупности может приводить к ошибочным решениям.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, формы трансграничного сотрудничества, участники трансграничного сотрудничества, трансграничное пространство, локализация трансграничного рынка, модели трансграничного взаимодействия, транзакционные издержки, институциональная среда.